

132.059

AZ
Ö T V E N É V E S
P É C S I
R E F O R M Á T U S E G Y H Á Z

The following is a list of the
 names of the persons who
 have been appointed to the
 various offices of the
 Board of Directors of the
 City of New York, for the
 year 1878.

ALFRED B. BROWN

1878

ALFRED B. BROWN

The following is a list of the

AZ
Ö T V E N É V E S
PÉCSI
REFORMÁTUS EGYHÁZ

A FÉLSZÁZADOS JUBILEUM ALKALMÁBÓL SZERKESZTETTE:

NYÁRY PÁL

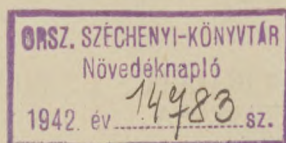
TB. ESPERES, LEKIPÁSZTOR

A PÉCSI REFORMÁTUS EGYHÁZ
KIADÁSA.

1942 MÁJUS 19.

132059

Felelős kiadó: Nyáry Pál.

DUNÁNTÚL PÉCSI EGYETEMI KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDA R.-T. PÉCSETT
A nyomdáért felelős: Mészáros József igazgató.

A pécsi reformátusok temploma a 16-ik században

A PÉCSI REFORMÁTUS EGYHÁZ A REFORMÁCIÓ KORÁBAN.

Sokan nem tudják, hogy a reformáció korában is volt Pécsen református egyház, mely olyan erős volt, hogy a Lampe-féle egyháztörténet adatai szerint virágzó kollégiuma is volt a Mindenszentek-temploma közelében. Ezt a templomot használták ugyanis a reformátusok, mert a török megszálló hatalom templomépítést nem engedett, sőt a római katolikusok templomait is saját céljaira foglalta le, csupán a Mindenszentek-templomát hagyta meg a keresztyének használatára. A megszálló török sereg elől elmenekült papságból mindössze egyetlen plebános maradt vissza: István, kinek csak keresztnévét ismerjük. Hogy a reformációnak ki volt a hirdetője Pécsen, ezt sajnos, nem tudjuk; annyit azonban tudunk, hogy a Mindenszentek-templomát ketté választva, fele részben a reformátusok, másik felében a katolikusok használták.

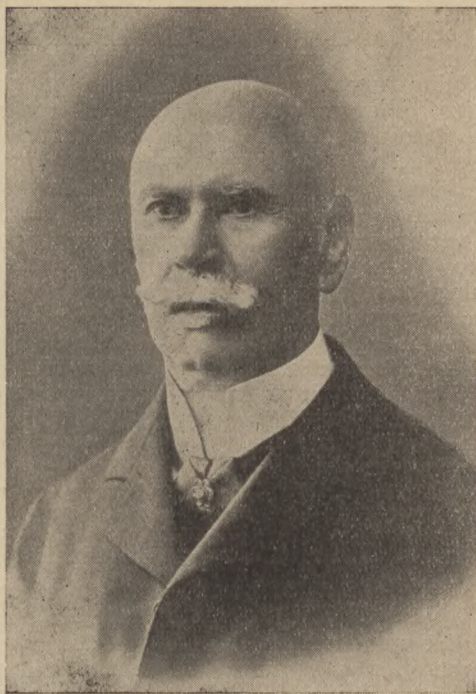
Nem volt hosszúéletű az első pécsi református egyház, mert az unitárizmus, mely a Duna—Tisza közén Szegedi Kis István „theologiailag hatalmasan felkészült” ellenállása folytán nem tudott gyökeret verni, hamarosan megjelent „fürge misszionáriusai” a Dunántúlon, hová Szegediék hatása kevésbé ért el, és mivel nem találtak itt erősen kiépített egyházi szervezetet, nagy sikerrel működtek és számos gyülekezetet alapítottak. A közhangulatot a nagyharsányi hitvita által nyerték meg az unitáriusok a maguk számára; Alvinczi György nagyharsányi unitárius prédikátort ugyanis Veresmartyi Illés református püspök, a hitvitát vezető török béggel felakasztatta. Ez a szörnyű eset, mely egyedülálló református egyházunk történetében, fokozta fel a nép rokonszenvét az unitárizmus iránt és ennek köszönhető, hogy a pécsi református híveket is hamarosan megnyerte a maga számára az átmenetileg gyorsan hódító unitárizmus.

A nekik kedvező közhangulatot növelte az a tény is, hogy amikor Veresmarti Illés püspököt felelősségre vonta a török államhatalom Alvinczi kivégzéséért és őt két lelkészársával együtt halálra ítélte, az unitáriusok közbenjárására menekültek meg a kivégzéstől. E nemeslelkű közbenjárás híre még több hívet szerzett az unitarizmusnak, mely Jászberényi György és Válaszuti György pécsi lelkészek buzgó munkássága eredményeképpen városunkban úgy megerősödött, hogy a Mindenszentek-templomát „teljes 114 esztendeig” használták az unitáriusok. (Kanyaró: Unitáriusok Magyarországon.) Ebben a templomban tartották meg 1588 aug. 29. napján a pécsi hitvitát, melyben Skarica Máté ráckevei református lelkész állott szemben Válaszuti György pécsi unitárius lelkésszel. Kanyaró Ferenc elfogult könyve szerint: „Dávid Ferenc tanítványa legyőzte Szegedi Kis István tanítványait”. Révész Imre ezeket írja a hitvitákról és következményeiről* alatt idézett művében: „Egymás meggyőzéséről most sem lehetett szó... A vitatkozó felek mégis egymás megbecsülésével és azzal a megnyugtató benyomással váltak el, hogy lehet ezekről a kérdésekről szelíd hangon és szeretettel is szót érteni... A pécsi hitvita után számbavehető harc nem is volt többé a Dunántúl trinitáriusok és antitrinitáriusok között... a reformátusság csak a további unitárius terjeszkedésnek állott ellene szervezeten és sikeresen, de az unitárius gyülekezetek itt is fennmaradtak az egész XVII. század folyamán s csak az erőszakos katholizáció söpörte el őket a Lipót-korszak végén”.

Várady Ferenc könyve ezeket írja: „A török hódoltság alatt a város magyar lakossága elpusztult, úgy hogy az 1687. év táján Pécsen tartott népösszeírás itt már csupán 180 családot talált. A töröktől való visszafoglalás után Radonay pécsi püspök az unitárius vallást Pécsen teljesen kiirtotta. 1693-ban Radonay püspök kimondotta, hogy Pécsen más felekezetűt, mint római katolikust, nem tűnnek meg s nem engedik meg a vegyes házasságot.”

Pécs 1780-ban lett szabad királyi várossá és így felszabadult a püspökök uralma alól.

* E kikezdésben foglaltakat Révész Imre: „Magyar református egyháztörténet” c. műve 171—172. oldalán közlőtekből vettem át.

Cseh Galamb Gyula

ADATOK A MAI PÉCSI EGYHÁZ MEGALAKULÁ- SÁT MEGELŐZŐ IDŐKBŐL.

A 19. század második felében ad először újabb életjelt magáról Pécsen a protestántizmus, melynek lutheri ága szervezkedik először. Jeskó Lajos evangélikus lelkészt 1868-ban Pécsre küldi püspöke az evangélikus egyház megszervezése végett, melynek 1869 január elsejével már rendes lekipásztora lett. Ettől az időponttól kezdődik az evangélikus testvéregyház anyakönyvezése is.

Beköltözésük folytán a reformátusok is gyarapodni kezdtek lassanként, de még minden lelki gondozás nélkül éltek itt a hetvenes években. Az 1878-ik esztendőben Cseh Galamb Gyula, vármegyei főpénztáros határozta el a városban szétszórtan élő, mintegy 200 főre tehető reformátusság egybegyűjtését. Az egyházkerületi közgyűlés az ő szervező munkája eredményeképpen gondoskodott már ebben az évben a pécsi református tanulók hitoktatásáról, Földváry Ákos reáliskolai tanár megbízásával, ki 1883-ig látta el e szolgálatot, 1883-tól 1886-ig Jeskó Lajos részesítette vallástanításban növendékeinket, kiket ez évtől kezdve Irinyi Sándor tanított addig, míg az első református adminisztrátor meg nem érkezett Pécsre. 1884-ben szervezték meg a pécsi református fiókegyházat, melynek gondnoka: Cseh Galamb Gyula lett, presbitereivé pedig Rásky Mihály, Irinyi Sándor, Vécsey István és Dr. Kereky Mihály választottak. A fiókegyház 1885-ben adminisztrációnális unióra lép a helybeli evangélikus egyházzal. Ebből az következett, hogy a református hívek is oda fizették egyházi adójukat, az evangélikus istentiszteletekre jártak, ott

részesültek a szent sákramentumok kiszolgáltatásában és halottaikat is az evangélikus egyház lelkipásztora temette el, aki 1887 január 1-től külön anyakönyvet vezetett a megkereszteltokról, házasságokról és elhunytakról. Az 1886-ik esztendőben Szász Károly püspök látogatta meg a pécsi reformátusok kis seregét. Látogatása ébresztgette a hívek szunnyadozó öntudatát és önállósulásra való felkészülésre buzdította őket. E látogatás hatása volt, hogy telket kértek a várostól templom és lelkészlak-építés céljaira. Hét évi várakozás után 250 négyszögöles telket ajánlott fel részükre a város a mai Dischka Győző utcában, a városi tornacsarnok (jelenleg anatómiai intézet) mellett, azzal a kikötéssel, hogy az egyház a tervezett építést három év alatt köteles végrehajtani, különben a város visszavonja a felajánlást. Az egyházközség közgyűlése megütközéssel vette tudomásul Pécs szab. kir. város szűkkeblű határozatát és kimondta a város újbóli megkeresését, melyben 10 éves határidővel újabb telket kér.

PÉCSI EGYHÁZUNK ÖNÁLLÓSULÁSA.

A testvér evangélikus egyházzal kötött adminisztrációs unió csak ideiglenes megoldás volt. Lélekszámunk gyors növekedése sürgette a kiválást a testvéregház védőszárnyai alól. Csak a vezérre várt a növekedő sereg, aki Cseresnyés Sándor kir. ítélőtáblai tanácselnök személyében 1891-ben meg is érkezett és ugyanazon év decemberében közgyűlésre hívta egybe a pécsi reformátusokat, eléjük adva terveit. A közgyűlés lelkes örömmel hatá-

rozta el, hogy a pécsi egyház 1892 január 1-től önálló, missziói egyházközséggé alakul, melynek adókulesát azonnal megállapította és új presbitériumát meg is választotta. Főgondnok lett: Cseresnyés Sándor, kir. táblai tanácselnök, gondnok: dr. Kereky

Mihály ügyvéd, ki méltó munkatársa a lelkes főgondnoknak. Odaadó buzgósággal folytatja gondnoki tevékenységét korai haláláig. Presbiterek lesznek a következők: Szikszay János, Cziglányi Béla, Váry Gyula törvényszéki bírák, dr. Tolnai Antal kir. táblai bíró, Rásky Mihály járásbíró, Baross Kálmán megyei árvaszéki elnök, Maksay Zsigmond reáltanár, Szász Gyula kataszt. mérnök, Gyenes Klétus megyei számvevő, Imre Sándor, Csukás Zoltán, Vágó János iparosok.

A fellelkesült hívek azonnal összeadtak 138 forintot a kibérrendő imaterem belső berendezésére és bérbevették a Siklói országút 4. szám alatti (most Rákóczi út 8. számú) házat, melynek utcai részén 12 méter hosszú és nem egészen 6 m széles imateremmel alakítottak három szobát, melynek ajtaja az akkor még tágas kapualjra nyílt; az épület udvarfelőli része lett a lelkészlakás: parányi konyha és 3 parányi szoba.

Első helyettes lelkészül Pap Zsigmondot (a későbbi vörösmarti lelkészt) nevezte ki Szász Károly püspök, aki húsvét ünnepén már szolgált is az új imateremben, de csak pünkösdkor foglalta el hivatalát. Az „icinyke-picinyke“ pécsi eklezsia 1892 pünkösdi ünnepére kapta meg lelki gondozóját. De megkapta az egyházi felsőbbség anyagi támogatását is: évenként 500 forint konventi missziói segélyt; 200 forint egyházkerületi segélyt; 100 forintot pedig, mint évi kultuszsegélyt Pécs sz. kir. várostól.

Cseresnyés Sándor főgondnokot 1893 július első napjaiban váratlanul magához szólította Isten. Helyébe ideiglenesen Tolnai Antal dr., — majd Váry Gyula táblai bíró lépett. Pap Zsigmondot 1895-ben Vörösmatra hívták rendes lelkésznek. Alig három éves pécsi működése alatt a kezdet nehézségeit odaadó buzgósággal igyekezett eltávolítani; amennyire lehetett, egybegyűjtötte a város területén szétszórta élő reformátusokat. Országos gyűjtést indított a templom felépítésére. Az így növekedő templomalap állása az ő távozásakor 1141 forint 94 krajcárt tett ki.

Utóda Szabó Károly lett, ki mint nagyharsányi lelkész halt meg 1930-ban. Csak öt hónapig volt itt, rövid szolgálatát is nagy kötelességtudással és lelkesedéssel töltötte be. Helyét Máthé Elek foglalja el, ki két évig ugyanígy szolgált itt Krisztus evangéliumának ügyét. Ő már száz iskolás növendéket részesít hitoktatásban. A hívek száma egyre nő, de nem sietnek a nehézségekkel küzdő kis egyház körébe. Sokan tartják magukat távol, az ismeretlenség homályában maradva, hogy ne kelljen résztvenniök a hívek teherhordozásában. A kis imaterem, minden külső jel nélkül, eléggé eldugott helyen van, a még akkor nagyon külvárosi jellegű Siklói országúton.

Máthé Elek Dunavecseire kerül rendes lelkésznek, helyét 1897-ben Horváth Antal foglalja el, ki négy évet tölt a pécsi missziói egyházban. Horváth nagy eréllyel lát hozzá a templomalap gyarapításához; személyesen keresi fel a híveket, hogy megajánlásokat gyűjtsön. Egy év alatt 6600 koronára emeli a templomépítésre történt megajánlások összegét. 1899 nyarán több nagy gyülekezetbe gyűjtő körútra indul és 1500 koronával tér haza.

Az 1897-ik évben vesztette el a pécsi gyülekezet hat éven át hűséggel sáfarkodó derék kurátorát: Kereky Mihály dr.-t, ki Cseresnyés főgondnoknak lelkes munkatársa volt.

1898 januárjában Váry Gyula lemond főgondnoki tisztéről, kinek helyét Varga Nagy István kir. táblai bíró foglalta el. Személyében a pécsi egyház megáldott buzgóságú világi vezérferfiút nyer. Egyháza szeretetét kiskunhalasi szülői házából hozza.

Az első adminisztrátor.

Szabó Károly és Máthé Elek szolgálatai.

Horváth Antal adminisztrátorsága.

Varga Nagy
István főgond-
nok lesz.

Szülőföldje református egyházának 25 évig volt főgondnoka az ő édesatyja. Varga Nagy István bírói működésének előbbi helyein is: Szabadkán, Nagyikindán is egyházszervező volt; nevéhez fűződött a kikindai és valkányi református magyar iskolák megalapítása is. Sok tapasztalattal, református egyháza iránti lelkesedéssel jött Pécsre. Azonnal meglátta, hogy a pécsi egyház leg-sürgősebb két kérdése az anyásítás és a templomépítés. Sietett feleleveníteni a templomtelek szerzésének elszunnyadt ügyét, melyet 1900-ik esztendőben célhoz is juttatott. Pécs szab. kir. város 650 négyszögöles telket adott gyülekezetünknek, melyen hét esztendő múlva fel is épült a templom és lelkészlakás. Isten nem engedte meg, hogy eladjuk ezt a telket, akármennyire rajta volt is a presbitérium. Később örültünk ennek, noha mikor e sorok készülnek, feltámad a szerző lelkében a gondolat: mennyivel jobb lett volna, ha a város középpontján építhettünk volna, — nem itt, a légitámadások esetén annyira veszélyes helyen, a főpályaudvar szomszédságában.

Nyáry Pál
adminisztrátor-
sága.

Az 1901-ik esztendőben Horváth Antal arácsi lelkész lesz, honnét Bissére, majd Egyházasharasztiiba kerül és itt működik haláláig. Távozásakor akkora a káplánhiány, hogy a püspöki hivatal negyedéves theologust exmittál Pécsre adminisztrátorul: Megyericsy Bélát, a Keresztyén Ifjúsági Egyesület későbbi nagy munkását. Megyericsy alig egy évet tölt Pécsen, midőn új megbízást kap Petri Elek püspökhelyettestől, aki a gyülekezet jelenlegi lelkipásztorát rendelte helyébe. Nyáry Pál 1902 július 15-én foglalta el hivatalát. Varga Nagy István az új adminisztrátort nagy dolgok reménységeivel fogadta. Az egyházmegyei közgyűlés elé terjesztetett már a gyülekezet anyásításának ügye és az 50.000 korona összegben kért templomépítési tőkesegély iránti kérelem is csak aláírásra várt az új adminisztrátor részéről. Az egyházmegye 1902. augusztusában kimondta a pécsi egyház anyásítását, mely határozatát az egyházkerület ugyanezen év október havában meg is erősítette, elrendelvén a lelkészválasztási eljárás megindítását. Közben azonban történt valami. Mivel Isten úgy rendelkezett, hogy a pécsi gyülekezetnek e sorok írója legyen első rendes lelkipásztora, arról is gondoskodott, hogy a hívek és a város közönsége megismerhessék. Augusztus havában küldöttség jött a fiatal helyettes lelkészhez, felkérve őt az 1902 szeptember 19-én, a Majláth téren, Kossuth Lajos születésének száz éves fordulója alkalmából rendezendő ünnepélyen való közreműködésre. Az ifjú adminisztrátor olyan hatással szavalt a mintegy 8—10.000 ember előtt egy gyűjtő ódát, hogy az ünnepély után az egész gyülekezet és a város közhangulata is mellé állott. Így munkálta Isten annak megvalósulását, hogy 1903 január 6-án egyhangú meghívással válassza lelkipásztorává a 24-ik évét még be nem töltött, csupán törvényesen nagykorúsított helyettes lelkészt, aki a lelkészválasztás ideje alatt, az Egyházi Törvény értelmében nem maradhatott Pécsen, hanem Bissére, innét Kováczhidára került adminisztrátornak, illetve segédlelkésznek, feladata lőn egyidejűleg Drávaszerdahely adminisztrálása is

AZ ANYÁSÍTOTT PÉCSI EGYHÁZ

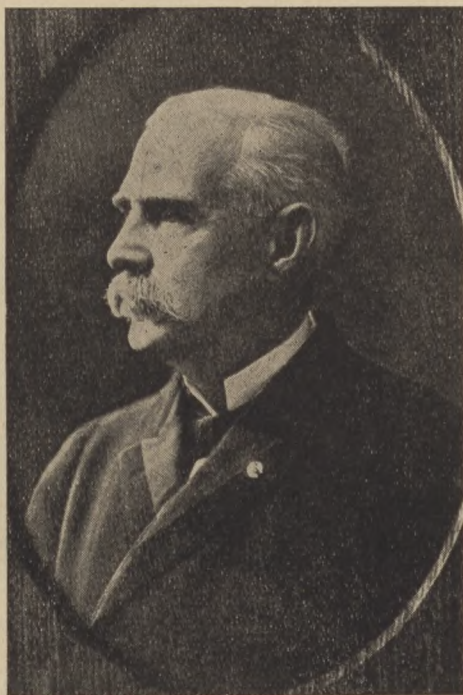
Az első lelki-
pásztor beiktatása, házassága és munkásságának kezdete.

első rendes lelkipásztorát 1903 február elsején iktatta be hivatalába a kis imateremben Dányi Gábor esperes. Az új lelkész beköszöntő beszédének alapigéje az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv 20-ik részének 24-ik verse volt: „Semmivel sem gon-

dolok, még az én életem sem drága nékem, csakhogy előgezzhesem futásomat örömmel és azt a szolgálatot, melyet vettem az Úr Jézustól, hogy bizonysgot tegyek az Isten kegyelmének evangéliumáról.

Isten adta nékem ezt az alapigét. Ifjú szívem akkor még nem értette, noha nagy lelkesedéssel beszéltem ez ige alapján, hogy mit is jelent e *futás és a szolgálat*, melyre Isten végtelen irgalma méltatott engem a nagyon méltatlant. Később értettem meg, mikor a Kegyelem az Úr szívére vont: már a következő esztendőben csodálatos erővel ölelt át, hogy felszenteljen erre a szolgálatra és bizonysgtevővé tegyen az egyre növekvő pécsi gyülekezetben.

A 40.000 koronának megfelelő, templomépítési tőkekamatsegélyt csak az 1904-ik esztendőben szavazta meg egyházunknak az egyetemes konvent. Három éven belül kellett azt felvennünk. 1906-ban foghattunk hozzá a templomépítéshez. Három esztendő tellett el addig az új lelkész beiktatásától. A kis gyülekezetben megindult a lelkes munka. 1905 márciusában már ott állott az ifjú papné, a húszesztendős Csete Erzsébet, férje oldalán, hogy harmincegy és fél esztendeig legyen kísérője, leghívebb munkatársa az egyház építésében, a lelkek pásztorolásában. Már az első év karácsonyát szép karácsonyfaünnepély előzte meg, melyen a szegény iskolás gyermekek először részesültek a szeretet ajándékaiban. A vallásos estélyek is hamarosan megindultak, a kórházlátogatásokkal és a vasárnapi iskolai munkával egyben.

Dr. Clark Ferenc

A második esztendő tavaszán, 1904 március 6-án tartotta a Brit és külföldi bibliatársulat fennállásának száz éves jubileumát,

melyet a pécsi gyülekezetben a Bibliaolvasó Szövetség megalkakulása követett és ezzel elkezdődtek a ma is jól ismert szerdai összejövetelek, melyeket Isten a lefolyt évtizedek alatt megszámlálhatatlanul sok lélek áldására használt fel. A *Bibliaolvasó Szövetség*, melynek vezetője először Szalay József nagybecskereki lelkipásztor keresztyén tapasztalataira támaszkodott, az 1905-ik esztendőben: „Pécsi református élő-keresztyén szövetségge”, mai nevén: „A pécsi református egyház gyülekezeti munkásainak C. E. szövetségéve” alakult át, csatlakozván a Dr. Szabó Aladár budapesti lelkipásztor által alapított Bethánia Együlethez, melynek e sorok írója ma is egyik elnöke. A C. E. szövetség (Christian Endeavour) alapítója Dr. Clark Ferenc bostoni református lelkész, ki pécsi egyházunkat és ebben C. E. szövetségünket kétszer is meglátogatta. Ez a munka kezdettől fogva arra törekedett, hogy határozott keresztyénekké tegye azokat, kiket Isten Lelke az ige által újjászült és munkatársakká nevelje az evangélium igaz barátait. Sok támadásban volt része a kicsiny sereg tagjainak, különösen fennállása első idejében. Nemcsak a Krisztus ügye melletti határozott kiállásáért, hanem tökéletlenségéért is, mellyel a nagy ügyet, minek zászlaját kibontani merész volt, nem tudta úgy képviselni, ahogyan kellett volna. Isten azonban elnézte és hordozta az életüket odaszánók erőtelenségét és a lefolyt 38 esztendő alatt a pécsi egyház életébe beépített közösséget gazdagon megáldotta. Tagjaink sorából Isten lelkipásztorokat, tanítókat, papnékat, presbitereket és buzgó gyülekezeti munkásokat adott a magyar református egyháznak és részben pécsi gyülekezetünknek is.

A pécsi C. E. szövetség most készült fényképfelvétele

Templomunk fennállásának 35. esztendeje e mostani jubiláris év. Magyar református egyházunknak sok kiválósága szolgált gyülekezetünkben az eltelt három és fél évtized alatt: Ravasz László dr. püspök urunk több alkalommal hirdette az igét székünkön, melyről Baksay Sándor dr., Balthazar Dezső dr.,

Makkai Sándor dr., Antal Géza dr., Révész Imre dr., Ágoston Sándor püspökök szóltak különböző időpontokban gyülekeztünkhez. Rajtuk kívül id. Szabó Aladár dr., Kecskeméthy István dr., Victor János dr., Takaró Géza dr., Sebestyén Jenő dr., ifj. Szabó Aladár dr., Muraközy Gyula, Bereczky Albert, Benkő István, Csűrös István, Sebestyén Andor, Szabó Imre, Vass Vince dr., Forgács Gyula, Szűcs Ernő, a testvéregyházból: báró Podmaniczky Pál dr. egyetemi ny. r. tanár, Takó István pécsi evangélikus lelkész és espereseinken, egyházmegyei lelkészi karunk legjaván kívül még számosan szolgáltak, mint a gyülekezet vendégszónokai katedránkon és azonkívül is.

Most sajnálhatjuk, hogy egyházunknak eddig nem volt vendégkönyve; ezért hiányos ez a névsor.

Az 1906-ik esztendőben végre odajutottunk, hogy a Pécsi Takarékpénztártól felvehettük az Egyetemes Konvent 32 évre megszavazott, évenként 2000 K tőkekamatsegélye alapján a 40.000 K-ás kölcsönt, mellyel szemben pécsi egyházunknak csak évi 600 K-t kellett amortizációra fizetnie. A templom és lelkészlak megépítésére két helybeli cég pályázott: Pilch és Tichy 57.200 K-s, Schleuch és Károlyi 57.133 K-ás ajánlattal. Az utóbbi ajánlatot fogadtuk el. Augusztus 16-án látott építéshez a vállalkozó. Először a lelkészlakás alapját ásták meg, azután alapozták a templomot. A paplak 1907 április 30-án beköltözésre készen állott, — a templom csak június végére készült el. A templomszentelést július 28-án tartottuk meg: Baksay Sándor püspök mondta a felszentelési beszédet. Az ünnepélyen fényes, nagy közönség vett részt; jelen volt többek között Antal Gábor dunántúli püspök is. A templom felépítésével új korszak nyílt egyházunk történetében. Sudár tornyunk úgy hatott, mint a felemelt zászló, mely határozottan toborzó hatást gyakorolt a lelkekre. Össze sem lehet hasonlítani azt az egyházi életet, amit a kis imateremben éltünk, azzal, ami a templomépítés után kezdődött. Határozottan felfelé fordult az istentiszteletek látogatása és a gyülekezeti élet. Felépült templomunk mellett egy nagy hiány hamar jelentkezett. Az imaterem összejövetelek tartására alkalmasabb volt, mint a templom, melynek megnyitása után „összejövetel”-einket is a templomban tartottuk. Szegénységünk nem engedte, hogy a teremhiányból kérdést csináljunk. Várnunk kellett tehát. A C. E. szövetség már az 1909-ik esztendőben helyiséget bérelt összejövetelei számára, a templommal szemben levő házban. 1910-ben a Ferenc József-út 48. számú ház udvarának belső végén emelkedő emeleten, 40 m² nagyságú terembe költöztünk. Itt minden összejövetelet = a vasárnapi iskolát, diákórákat, evangelizáló estét és a C. E. szövetség óráit az itt megalakult Bethánia Egylet pécsi fiókja rendezte és a teremfenntartás összes költségeit is hordozta. Csak 1919-ben ért oda a helyzet, hogy egyházközségünk gyülekezeti termévé lett ez a helység és a benne folyó munkák „egyházi” munkává lettek. A fejlődés törvénye szerint a terem hamar kicsinné lett, de hosszú évek kellettek hozzá, hogy a gyülekezet közvéleményét meggyőzzük: megfelelő nagyságú gyülekezeti terem nélkülözhetetlensége és elodázhatatlansága felől. Segítségünkre jött a hitelgazdálkodási rend általánosulása. Milliókban beszéltünk és voltak is millióink. A gyülekezet lelkipásztora gyűjtőkörútra indult a hívek között és olyan megértésre talált, hogy testet ölthetett a gondolat. Isten úgy rendelkezett, hogy pécsi egyházunk tagjai közé számíthattuk Molnár Endre

A templom-
építés.

Gyülekezeti
terem.

nyug. hercegi uradalmi építész, a kaposvári református templom zseniális tervezőjét és ugyancsak gyülekezetünkbe küldte a dús-gazdag Jakab József oldi birtokost, aki egyházunknak ajándékozta azt a házat, melyet nagy átalakítással céljainknak megfelelő gyülekezeti házzá építettünk, Molnár Endre tervei szerint. A nemeslelkű férfiak szívei összetalálkoztak a hívek áldozatkészségével és az 1927-ik esztendőben már állott a gyülekezeti ház, melynek felszentelését Ravasz László püspökünk végezte.

A Ferenc József-út 48. szám alatt bérelt összejöveteli helység

Az 1910-ik esztendőhöz azonban vissza kell térnünk. Ebben az esztendőben szerveztük meg ugyanis a segédlelkészi állást, hogy a megnövekedett vallástanítási és lelkészi teendők egy részét, megfelelő munkatárs vegye le a lelkész vállairól. Már a káplánság megszervezése előtt átvette az elemi iskolások egy részének hitoktatását Makay Márton nyug. tanító, aki kántorunk is volt. Az egyre szaporuló növendéksereg azonban fiatal erőt kívánt. Így lett első káplánunk: vitéz Csia Lajos, jelenleg budapesti vallásoktató lelkész, őt Fövenyessy Pál, Munkácsy Lajos, Simon Lajos, Sallay István, Kálmán Farkas, Gombos Lajos, Kovácsy József, Zeke Gyula, Dizseri Sándor, Kiss Gyula, Garbai Imre, László Géza, Komlósi Ernő, Burián István, ifj. Nyáry Pál (ki két évig esperesi segédlelkésként működött édesatyja oldala mellett, teljes mértékben osztozva úgy a szószéki szolgálatokban, mint minden belmissziói munkában), Németh B. Mihály, Székely Benjámin, Balla Árpád, Nagy László, Szőke János, Péteri Ferenc, Horváth Viktor, Simon Géza és a jelenleg is szolgáló Mányoki Sándor követtek a szolgálatban. A nagy ünnepi szolgálatok terheit már 1903 karácsonyától kezdve legátusok osztották meg. Első legátusunk

Segédlelkész
állás megszer-
vezése.

Sebestyén Jenő másodéves theológus volt, ki jelenleg mint a bölcsészeti és a theologia doktora, a budapesti theol. akadémia tudós professzora. A kápláni állás megszervezése újabb munkaágak elkezdésére nyitott alkalmat és intenzívebbé tette a lelki munkát. Az 1914-ben, kitört világháború lelki szolgálatainak bőséges al-

kalmi nagyon megnövelték a pásztori munka terheit, melyben nemcsak a segédlelkész, hanem a lelkipásztor felesége és a C. E. szövetség tagjai lelkesen osztoztak. A világháborút követő szerb megszállás ideje alatt ment végbe hazánk meg nem szállott részében a tanácsköztársaság néhány hónapos uralma, melynek öldökléseitől városunkat és vármegyénk megszállott részét megőrizték a szerb fegyverek, a politikai szélsőséges felfogás azonban áterjedt a megszállott területre is és a közhangulat a presbitérium megújítását sürgette, abba minél több szervezett munkás bevonásával. Varga Nagy István főgondnokunk az „új idők” által követelt változtatások vezetésére nem érezte magát — koránál fogva sem — alkalmasnak. Lemondott tisztségéről, de megmaradt presbiterünknek, sőt a hívek hálás szeretete az egyház tb. főgondnokává kiáltotta ki. Mint tb. főgondnok is, haláláig kitartott pécsi egyháza ügyeinek támogatásában. Minden érdekelte, ami az egyház ügyét előbbre vitte. 1933 október 7-én halt meg hosszú szenvedés után 81 éves korában, miután előbb sorra eltemette szeretteit: először feleségét, majd két leányát. Mint megszedett szállító ment el. Megáldottuk drága emlékezetét: áldás volt élete gyülekezetünk számára. Vajha sok hozzá hasonló derék embert adna Isten pécsi gyülekezetünknek! Isten gondoskodott áldott utódról. Kenessey Aladár dr. személyében, ki ekkor már 15 éve tagja volt presbitériumunknak, hét éven át mintaszerű odaadással töltvén be

Varga Nagy
István főgond-
noki lemondása

a gondnoki tisztelet is, kinek működése alatt egyházunk anyagilag megerősödött. Kenessey Aladár dr. mint templomépítő gondnok is kitüntette magát. Hűséggel és fáradhatatlan buzgósággal töltötte be ezen újabb feladatát is. Nem volt olyan épülő sora a lelkészlaknak és templomnak, melynek ő nap-nap után ellenőrző szemlélője ne lett volna a lelkésszel és a tb. főgondnokkal egyben. Kenessey Aladár dr.-ban a nagy előd után méltó utódot kapott a főgondnoki szék. Református egyházáért égő lelkesedése fokozódó tűzzel lángolt szívében. Isten úgy rendelkezett, hogy Varga Nagy István tb. főgondnokká választása folytán két főgondnoka lett egyházunknak, mert a mi kedves és bölcs öregünk lemondása után is minden dolgunk iránt melegen érdeklődő vezértárs maradt. Kenessey Aladár dr. vezetésre termett egyénisége 19 esztendőn át kamatoztatta lelkének kincseit egyházunk javára és az „új idők” nehéz körülményei között is bölcs elnöktársként állott mindig a kormány mellett. A presbitérium megújítása is javára vált az egyház életének, — határozott felfrissülést jelentett, — bár a tiszteikről lemondott presbiterek közül többen továbbra is meleg szívvel tartották meg a szeretet kapcsolatát.

Dr. Kenessey
Aladár főgond-
nokká választá-
sa.

Az új presbi-
térium.

Az új presbitérium tagjai lettek:

Főgondnok: Kenessey Aladár dr., kórházi főorvos. Gondnokok: Pénztárkezelő gondnok: Nagy Sándor máv. felügyelő. Alapítványkezelő gondnok: Roboz József bankfőnökhelyettes. Ügyész: Rásky Béla dr. Mérnöki tanácsadó: Barabás Ferenc főmérnök. Presbiterek: Baka József szatócs, Bene Jenő máv. műszaki főellenőr, Bíró József munkás, Boncz Ferenc városi hivatalnok, Csengery István nyug. máv. irodakezelő, Csete Lajos géplakatos, Frankó Zoltán dr. ügyvéd, Gombos Lajos géplakatos, Halász Béla villamostelepi főkönyvelő, Hegedűs János Zsolnay-gyári munkás, Horváth József mázoló, Kossa Aladár posta-távirda ellenőr, Kovács Sándor máv. főellenőr, Lasztóczy Mihály fogházor, Malmos Győző kórházi segédgondnok, Mészáros Elek p. ü. számtanácsos, Pintér Jenő állam-ügyész, Somogyi János rendőr, Takáts Albert sertéshizlaldai igazgató, Vajda Bálint nyug. posta-táv. főfelügyelő, Tóth István munkás, Varga Nagy István nyug. ítélő táblai t. elnök, Vásárhelyi István törvényszéki bíró, Végh István dr. máv. titkár. Jegyzők: Halász Dezső tanár, Müller István dr. ügyvéd és Teremy Sándor máv. irodakezelő. Póttagok: Osváth Imre villamos vasúti főkönyvelő, Boós János szőlőtermelő, Bonyhai Lajos szappanossegéd, Győry Lajos máv. raktárnok.

A három évig tartó megszállás után nagy fellendülést hozott egyházi életünknek a felszabadulás. Gyülekezetünk teherviselő tagjainak száma örvendetesen felemelkedett; a templomlátogatók is feltűnően megsaporodtak.

Önálló hitokta-
tói állás szer-
vezése.

Az 1921. esztendőben tartotta első főpásztori látogatását gyülekezetünkben Ravasz László dr. új püspökünk, kinek áldott emlékezetű elődje, a jánosi szelídségéről ismert Petri Elek az 1917-ik esztendőben, a reformáció négyszázados jubileumi évében látogatott meg bennünket, de csak a Hadapródiskola növendékeinek tartott beszédet, mert tulajdonképpen célkitűzése a Siklóson ez évben alakult polgári leányiskola meglátogatása volt.

Sallay István
működése

Az 1921-ik esztendőben rendszeresítette a kultuszminiszter az önálló hitoktatói állásokat, részükre állami tiszteletdíjat folyósítván. Kérésünkre ekkor szolgáló segédlelkészünket Kiss Gyulát is önálló hitoktatóvá nevezte ki a miniszter. A dolgok ilyen irányú fejleménye arra indított bennünket, hogy a maga után 1914-ben nagyon kedves emléket hagyott Sallay István volt káplánunkat, ekkor a kisbárui gyülekezet lelkipásztorát hívjuk meg önálló hitoktatóul, azonnal díjlevelet is készítvén számára, hogy mint meghívott vallásoktató lelkészünk működjék itt az egyházi pénztár-
ból megpótolta állami fizetéssel. Sallay 1922 május 1-én lépett

hivatalába. Működése kezdetén — a kápláni állás ideiglenes beszüntetése mellett — Ő osztotta meg a gyülekezeti lelkipásztor teendőit, míg ezek újabb növekedése ismét szükségessé nem tette káplán beállítását. Sallay István hat évet töltött a pécsi gyülekezetben. Hűséges hitoktatója volt a középiskolás ifjúságnak. Ő alapította meg az I. Rákóczy György nevét viselő tanonccserkész csapatunkat, mely az ő működése idejében élte fénykorát. Bamu-

Sallay István kedves cserkészcsapata.
Felső sor közepén áll Sallay vallásoktató lelkész

latos képességgel tudta nevelni, fegyelmezni és együtt tartani a cserkézeket és középiskolás növendékei közül is többeket nyert meg Krisztus ügyének, kik közül ma is többen áldott munkásai istenországának. A Bethánia Egylet országos szervezete hívta el tőlünk főtitkárának. E minőségében működött 1941. évben bekövetkezett haláláig. Utódjául egyházunk presbiteriuma Dizseri Sándor kistótfalui lelkipásztort hívta meg. Dizseri itt nőtt fel pécsi középiskolásaink között, mint a mi kedves tanítványunk, innét ment el a haretérre az első világháború idején, — majd a theologia elvégzése után, rövid ideig segédlelkésze is volt egyházunknak. Komoly keresztyén egyénisége igazolt reményt nyújtott arra, hogy a reábízandó ifjúságnak áldott lelki vezetője lesz. Ő alapította meg a Keresztyén Ifjúsági Egyesületet, mely főként a kereskedő és iparos ifjúságot gyűjti egybe. A templomi igehirdetés szolgálatában is áldott segítőtársa a gyülekezet lelkipásztorának, mert vele egyezőleg, határozott református keresztyén szellemben hirdeti az igét. Immáron tizennegyedik éve áll őrhelyén, osztozva a lelkipásztor munkáiban és körülvéve úgy ő, mint missziói munkákban lelkesen tevékenykedő hitvese és szép családjá a gyülekezet szeretetétől.

Dizseri Sándor vallásoktató lelkészé választása.

Egyházi életünk fejlődésének következménye volt, hogy 1923-ban megszerveztük a hitoktatótanítói állást, melyet 1929-ig Somodi Mária tanítónő töltött be nagy hűséggel, példás odaadással. Duna-szentbenedekre távozott körünkéből. Utóda Pető László tanító lett, ki egyházunk gyermekei között serdült ifjúvá; itt szerzett tanítói oklevelet, melyhez pótlólag megszerezte a vallásitanításra képesítő oklevelet is. Immáron 13 esztendő óta működik egyházunkban, fáradhatatlan odaadással, lelkiismeretes hűséggel szolgálván a

Hitoktató tanítónk.

reabízott kicsinyek ügyét. Mint Istentől az igehirdetői szolgálatra is különös képességgel megáldott egyén, lelkesi karunk kiegészítője és olyan prédikátor, kinek szószéki szolgálatait mindig örömmel fogadja a pécsi gyülekezet. Ezekre a szolgálatokra pedig nélkülözhetetlenül szükségünk van, mert Pető László ma nemcsak a saját szolgálati körét tölti be, hanem segédlelkészt pótol addig is, míg az egyre sokasodó teendők ellátása, az ő szolgálatai mellett is, nem kényszerítenek bennünket második segédlelkész beállítására, mint ahogyan a mi gyülekezetünknel kisebb, szomszédos kaposvári gyülekezetnél is látjuk.

Vécsey Géza
gondnoksága.

Isten az egyház gondnokainak tiszteletreméltó sorozatába is küldött rendkívüli egyéniséget Vécsey Géza személyében, ki 1923-tól 1931-ig viselte nehéz tisztét, melynek ellátásába beleöntötte komoly keresztyén egyéniségének minden lelkesedését. Mint alkalmazott gyógyszerész szolgált városunkban. Vonzó egyénisége a hívek egész tömegét tette annak a gyógyszerárnak támogatóivá, amelyben „Géza bácsi” szolgált, aki vállalta ott az egyházi adók és adományok átvételét is. Gondnoki és presbiteri teendői mellett gyülekezetünk egyik áldott misszionáriusaként működött; lelkes munkása volt a fogházmissziónak, áldozatkész támogatója minden munkának, mely istenországa dicsőségéért folyt. Betegeket látogatott; személyes munkát végzett egyes lelkekkel szemben; élete csupa szolgálat, hívó lelkének boldog felelete volt az Úr oltárán, melyen a viszontszeretet hálaáldozataként adta önmagát a Golgotáról felé áradó megmentő kegyelemért.

Bár a pécsi egyház gondnokai sorában szinte kivétel nélkül igen buzgó, derék munkások szolgálták egyházunk javát, — Vécsey Géza rendkívüli egyéniségének nagy szolgálatait a pécsi egyház azzal a határozattal kívánta meghálálni, hogy őt örökös tb. gondnokává választotta lemondásakor. Az egész gyülekezet nagy fájdalomra költözött a munkában megfáradt férfiú az 1931-ik esztendőben Kunágotára, hogy nővére oldalán élje le a testben hátralevő időt. Sok nehéz próbáltatások sorozatát bocsátotta reájuk Isten, melyet az e sorok írásakor még mindig meglevő, az egész Csanádmegyét katasztrófálisan ért vízáradat tett legsúlyosabbá. Pécsi reformátusok, gondolatok imádkozó szeretettel öreg megpróbált testvéretekre, ki szeretetének annyi drága kincsét osztotta szét körünkben pécsi működésének felejtethetlen évei alatt.

Egyházunk
gondnokai.

Utódja Benkő Dezső ny. alezredes lett, ki már 1923-ban presbiter volt egyházunknak és 1938 januárjában történt lemondásáig, tehát csaknem 15 esztendőn át szolgált. Nemcsak a zöld asztal mellett és a gondnoki hivatalban vett részt a gyülekezet igazgatásában, hanem mint lelkes belmissziói munkás is, ki lemondása óta is örömmel tesz bizonyosságot mindenütt, ahol a Krisztusban való élet örömről és áldott tapasztalatairól van szó.

Bár fentebb kifejezésre juttattuk, hogy egyházunk gondnokai kivétel nélkül buzgó, derék munkások voltak, mégis mulasztást követnénk el, ha külön ki nem emelnénk Morvay Ferenc gondnoki munkáját, ki több évtizedes tapasztalatait hozta magával gyülekezetünkbe és önkéntes buzgóságból igen sok időt töltött a pénztári hivatalban, nagy odaadással vezetve egyházunk számadásait. Ebben a tevékenységben lett utódja Makkai Miklós, kinek működése elé is nagy reménységgel tekintünk. Alapítványi gondnokaink sorában Roboz József, Takács Albert és Fejér Győző munkássága emelendő ki.

Diákonisszaink.

Az 1931-ik esztendő nevezetessége az első gyülekezeti diakonissza beállítása: Prohászka Éva testvér volt egyházunkban az

Úrnak fehér fejkötős első szolgáló leánya. Ismét nagy feladatot kellett megoldanunk: gyülekezeti házunk bejárata felett, szépen berendezett szobából és fürdőszobából álló diakonisszalakást építettünk, melyben Prohászka Éva testvért, Décsy Sarolta, Pomikula Matild, Varga Róza, Éber Valéria és Lukács Erzsike testvérek követték, kiknek sorában Erzsike testvér ma is áldással szolgál munkahelyén, osztozva a vallástanítás feladataiban is. Testvérünk híveket látogat, betegeket, szegényeket gondoz; gyermekmunkát végez, bibliaórát vezet Rácvároson, — ő a leányegyesület titkára; emellett személyes lelki munkát végez a hozzáfordulókkal szemben. Sokoldalú tevékenységét fáradhatatlanul tölti be.

Az 1934-ik esztendő igen súlyos veszteség éve volt nemcsak a lelkipásztor családjára, hanem az egész gyülekezetre nézve. Három évi súlyos betegség után, mennyei otthonába költözött a lelkipásztor hitese: Nyáry Pálné, szül. Csete Erzsébet, a gyülekezet nagyon szeretett Erzsike nénije. Hogy ki volt ő az övének és a pécsi gyülekezetnek, arról külön könyvecskében számolt be halála után, gyászoló férje: „Világító élet” c. munkájában. Több mint három évtizeden át, mint mindkét végén meggyújtott gyertya égett ő a családban és a gyülekezeti munka küzdőterén egyaránt. Áldozatos szeretettel megáldott hitves és édesanya, fáradhatatlan tevékenységű papné: a gyermekek nevelője, leányok — asszonyok lelki gondozója, a gyülekezeti munka minden ágában tevékenykedő, első szolgálóleánya a pécsi gyülekezetnek és minden hozzáforduló léleknek.

Drága emlékét sok hálás szív őrzi. Fehér márványkő jelzi nyugvó helyét a pécsi temetőben, melynek felirata állandó bizonyosságtétel a sírjánál megállónak: „Közülünk senki sem él önmagának és senki sem hal önmagának; mert ha élünk, az Úrnak élünk, — ha meghalunk az Úrnak halunk meg, — azért akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk.”

Üresen maradt helyére Isten vigasztaló hűsége és rendelkező bölcsesége a Bethánia Egylet országos szervezetének titkárát, a keresztyén munkák terén több mint két évtizede dolgozó: Szabó Máriát állította, kiben az árván maradt pásztor hűséges szerető hitvest kapott újra és áldott munkatársat az egyre nagyobbodó munkatérre. Isten kegyelmének munkája az a sok szeretet, mely a gyülekezet tagjai részéről fogadta és veszi körül nehéz hivatása betöltésében. „A kegyelmi ajándékokban külömbség van, de ugyanaz a Lélek”¹ és az Úr ereje támogatja a lelkipásztor második hitvesét is szent munkájában, melyet a gyermekek, a leányok és az asszonyok között végez. Ha csak azt végezné is, ami mindenek előtt nyilvánvaló, hogy férjének biztosít harmonikus, boldog házasságot, ez is elég volna, — de mennyi mindent végez ezen felül; sok fájdalmat hordozó testben is hány lelket derít és a munka terhéből mekkora részt vállal csendes zajtalan egyéniségével, azt az Úr tudja és azok a lelkek, akik beszédes tanui annak, hogy hit által hogyan tölti be nehéz hivatását. Hű az Isten, aki így gondoskodott a lelkipásztor további munkabírájáról és így biztosította, hogy a megdicsőülttel való egységét megtartva, nyerje meg hitvesében azt a társat, ki áldott támasza és munkatársa lett.

Gyülekezetünk fejlődése újabb feladat elé állította egyházunkat. A pénztári hivatal már évekké ezelőtt kinőtt a lelkési hiva-

A lelkipásztor első hitvesének halála.

Lelkésünk második házassága.

Pénztári hivatalunk személyzete.

* I Kor. 12 : 4.

talból, melynek hű munkása 1922. év januárjától Dizmatsek Jolán adókezelő, kinek oldala mellett Ambrus Ferencné és Nagy Emma állanak, mint az egyház gazdasági hivatalának alkalmazottai.

Dizmatsek Jolán ez esztendő januárjában töltötte be pécsi egyházunkban vállalt szolgálatának húsz éves fordulóját. Nem mehetünk el szó nélkül az ő hűséges, pontos, meleg lelkiismeretességgel betöltött munkája mellett. Nagy nyugalommal gondolhatunk arra, hogy a pénztárkezelés ilyen megbízható kezekben van, mint az övé. Szívvel kívánjuk további munkásságára a kegyelmes Isten minden áldását.

Idők folyamán hovatovább a lelkészi hivatal is elégtelennek bizonyult. A bizalmas beszélgetésre vágyók száma egyre emelkedett és az egy helységgel bíró hivatal nem tudta ezt biztosítani számunkra, csak úgy, ha a lelkipásztor magánlakásába hívta be azt, kinek bizalmas mondanivalója volt.

Lelkészlak új
szárnyának
megépítése.

Kander István műszaki tanácsosunk tervet készített a lelkészlaknak új épületszárnyal való kibővítésére, melyet a presbitérium elfogadott és egyházközségünk közgyűlése is kimondta az építkezés szükségességét. Folyamodtunk állami és városi segélyért, — előbbi helyről 6000 P-t, utóbbi forrásból 4000 P-t kaptunk és a felsőbb egyházi hatóság engedélyével a közel 10.000 P-ös (9.896 P) Berczeli István és Eszter alapítvány tőkéjét az építkezésbe, mint értékálló ingatlanba fektettük, azzal a kikötéssel, hogy a megépülő káplánszobáért, a segédlelkésznek eddig pénzben kiutalt évi 400 Pengő lakbérére, az alapítvány évi kamata fejében kifizetendő az alapító levél rendelkezése szerinti célra: szegény iskolásaink felruházására. Az építkezés az 1937-ik esztendőben végbement; az új épületszárny külön lépcsőházat kapott, melyből a magas földszinten a pénztári hivatalba és külön bejáraton a lelkészi hivatalba lehet benyitni. A pénztári hivatalból nyílik a káplánszoba, — a lelkészi hivatalnak pedig két szobája van. Az alagsorban van két ifjúsági terem, egy kis játékszoba, — faskamra és mellékhelység. Az ifjúsági termek akkor lesznek céljuknak megfelelőek, ha egyszer módunkban áll majd lepadlóztatni azokat. Szárnyépületünket „Berczeli István és Eszter alapítványi háza. Épült 1937. évben.” feliratú márványtáblával láttuk el.

Dr. Kenessey
Aladár főgond-
nok lemondása.

Az 1938-ik esztendő januári közgyűlésén Dr. Kenessey Aladár főgondnokunk bejelentette, hogy 19 évig viselt főgondnoki tiszteréről most már megmásíthatatlan elhatározással lemond. A közgyűlés mély sajnálattal vette tudomásul nagy buzgóságú főgondnokának elhatározását, mely előtt meghajolni volt kénytelen. Őt tb. főgondnokává választotta és díszes biblia átnyújtásával fejezte ki hálás szeretetét világi vezére iránt. Az a 19 esztendő, mely idő alatt Kenessey Aladár ült a világi elnöki székben, a pécsi gyülekezet nagyarányú fejlődésének időszaka volt. — Erre a csaknem két évtizedre esik a vallásoktató lelkészség, hitoktatótanítóság megszervezése, a gyülekezeti diakonissza beállítása, a gyülekezeti ház és a lelkészlak szárnyépületének megépítése, azzal a sok egyéb, szinte fel sem sorolható fontos mozzanatoknak sorozatával, melyek egyházunk fejlődésének útvonalán foglalnak helyet. Dr. Kenessey Aladár főgondnoki működésének hosszú idejére meleg hálával és elismeréssel tekinthetünk. Helyét Varga Károly dr. ítélőtáblai bíró foglalta el, ki azóta, — elődeihez méltó — nagy buzgósággal áll, mint világi vezér a gyülekezet lelkipásztora mellett, mindnyájunk tiszteletétől és szeretetétől körülvéve — előljárva hitvesével együtt az Úr háza és összejöveteleink látogatásában is.

Varga Károly
dr. főgondnok-
ká választása.

Most ismét az a helyzet, mint Varga Nagy István lemondása egyházunknak, mert Kenessey Aladár dr. töretlen munkaerővel és változatlan lelkesedéssel áll aktív főgondnokunk oldalán és testvéri harmóniában hordozzák szívükön gyülekezetünk minden ügyét a lelkipásztorral és presbitériummal egyben.

A PÉCSI EGYHÁZ ÖTVENÉVES MUNKÁJÁNAK JELENTŐSÉGE.

Isten kegyelmével ideérkeztünk egyházunk fennállásának ötvenéves fordulójához. Fel kell tennünk a kérdést, hogy mit jelentett a pécsi egyház ötvenéves munkája az egyes lelkekre, az itt élő hívek seregére. Baranyára és az egyetemes egyházra nézve?

Az egyes lelkekre nézve nagy lelki támaszt jelentett minden időben. A tiszta evangélium hirdetésével, Isten szeretetének, Krisztus váltságmunkájának erőteljes predikálásával, új életre hivatgatásával és a kegyelem evangéliumát megragadó lelkeknek református öntudatra juttatásával és munkába állításával olyan szolgálatot tett, melynek jelentőségéről az itt élők mellett azok tudtak és tudnak bizonyosságot tenni, kik egyideig Pécsen éltek és innét elköltözve jutottak új viszonyok közé és így számoltak, vagy számolnak be az Úr iránti nagy hálaadással arról a világosságról, amit itt nyertek. Hányan közölték velünk, hogy új világba vezette őket az az igehirdetés, mely a pécsi gyülekezetben mutatja az utat a halhatatlan lelkeknek; hogy számukra soha nem hallott igazságok megismerésének alkalmát jelentette az az új idő, mit gyülekezetünkben töltöttek. Isten kegyelme tüzet gyújtott szívükben és ők vitték az égi tüzet új helyükre, ahová mentek. Boldog hálaadással gondolunk arra, hogy a lelkek százai ismerték meg a lefolyt évtizedek alatt Istennek ígését: az írottat és a testbe öltöztet: a mi Urunkat a Jézus Krisztust.

Megszámlálhatatlanul sokan tették magukévá a református keresztyénség nagy gondolatait és lett boldog vallástételük tárgya az egyetlen vigasztalás: „Mind testestől — mind lelkestől, úgy életemben, mint halálomban nem a magamé, hanem az én hűséges Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok, aki az ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett!”...

Hogy mit jelentett és jelent egyházunk a gyülekezetre nézve? Mindenekelőtt, hogy az itt lakók: immár ötven esztendeje nem gazdátlan nyáj, hanem egybetartott, gondozott lelkek voltak minden időben.

Érdekes megállapításunk, hogy gyülekezeti életünkől távol álló egyháztagok között is sokan vannak, akik bár nem veszik igénybe az egyház szolgálatát, de megnyugvással gondolnak rá, hogy ebben a nagy püspöki városban a református egyháznak is tekintélyes gyülekezete van. — Ötven évvel ezelőtt 800 református lélek élt itt, 1931-ben = 3761 lelket számlált a megejtett népszámlálás; mai lélekszámunkat nem tudjuk, mert e sorok írásakor a központi statisztikai hivatal még nem tud számot adni mult évben megejtett nagy munkájának, a felekezeti megszámolást illető adatairól, — de a különböző körülményekből arra következtetünk, hogy mai lélekszámunk (a katonákat is beleértve) jóval felülhaladhatja a négyezret, tehát minden tíz esztendő 800 lelkes szaporulatot jelent egyházunknak. A szaporulat nem áll azonban arányban a hívek teherbíró képességével, mert az a helyzet, hogy láthatatlan kezek munkájaképpen egyre fogynak a vezetőtársadalom tagjai, csak a szegény napszámosok, gyári munká-

sok és egyéb kis keresetű emberek száma emelkedik. Általában olyan a mi pécsi egyházunk, mint az átjáró ház. A bejövők nem hosszú tartózkodásra lépnek be kapunkon és már belépésükkor nagy részük tudtunkra adja, hogy ideiglenesen tartózkodik itt. Gyülekezeti misszióink nagy jelentősége tehát abban áll egyfelől, hogy olyan virágzó egyházi életet éljünk, melynek példáit elvigyék magukkal azok is, kiknek egyéni életében nem jelentett megújulást a köztünk tartózkodás, de láttak és hallottak, benyomásokat szereztek, miket el is vittek és bizonyosságot tettek arról, ahová mentek. Másik nagy jelentősége a szervezett egyházi életnek az, hogy az összetartozás, a nyilvántartottság és gondozottság tudata erő és megnyugvás érzetét támasztja a hívek lelki világában. Van találkozó helyünk; kicserélhetjük gondolatainkat, baráti kapcsolatok támadhatnak közöttünk. Rendszeres lelki ellátásunkat; gyermekeink református keresztyén szellemben való nevelését biztosítottunk tudhatjuk. Olyan az egyház, mint egy kedves otthon; ha az iskolákra mondják, hogy „alma mater“ = kegyes anya, akkor sokkal inkább áll ez az egyházra nézve. Vár a gyülekezet, mely védelmet nyújt a hitetlenség, a vakhit, az istenellenes szellemi irányzatokkal szemben. Két otthona van minden itt lakó reformátusnak: családi hajléka és egyháza, melynek templomában, gyülekezeti házában testvérszívek várnak reá.

És itt emlékezzünk meg arról, hogy Pécsen nemcsak a kálvinizmus él, hanem a lutherizmus is és mi együtt többen vagyunk hatezer léleknél; testvéri összefogása a helyi protestántizmusnak itt nem eszmei fogalom, hanem áldott valóság; testvérekezek egybefogódása és testvérszívek egybedobbanása. Takó István evangélikus lelkipásztor meleg egyénisége, komoly evangéliumi gondolkodása állandóan ebben az irányban haladva munkálta az evangélikus testvéregyház részéről azt, ami nekünk is mindig komoly programmunk volt: a testvériség ápolását.

A Krisztusban való keresztyén egység tudatával nézünk a római katolikus keresztyénység hatalmas táborára is és vágyunk velük együtt dolgozni Isten dicsőségére, Megváltónknak a szíveiben való uralmáért. Amikor Erdély felszabadult, örömmel gondoltunk az erdélyi lelkek (a keresztyénység bármelyik felekezetéhez tartozzanak is) testvéri viszonyára és presbitériumunk (1940 szept. 5-én) kimondta, hogy egyházunk „örömmel kész a római katolikus testvérekkel együtt menetelni a nemzetépítés nagy missziója területén, az egyidőbeni harangoztatással is kifejezésre juttatva megértését az erdélyi szellem nagy értékeinek, mely a megaláztatás 22 esztendeje alatt a keresztyén egyházaknak közös megbecsülését munkálta mindig és módjában állott kifejezésre juttatni az egymás iránti testvérszeretetet bátorító és segítő melegét. Presbitérium azzal a reménységgel hozza meg ezt a határozatát, hogy a pécsi róm. kath. egyház hivatott képviselői — kiknek élén a felekezeti békességet munkáló, kiváló megyéspüspök: Virág Ferenc áll, akire mindnyájan nagy tisztelettel tekintünk, — meleg visszhanggal fogadják református egyházunknak ezt a határozatát.“

A várt visszhang nem is maradt el. A pécsi püspök a következő sorokban válaszolt:

„Nagytiszteletű Esperes Úr! Őszinte hálával köszönöm a pécsi református egyház elnökségének folyó évi október 19-én 667. szám alatt kelt nagybecsű átiratát, mellyel a pécsi református egyház presbitériumának folyó évi szeptember 5-én tartott ülése jegyzőkönyvének 4. pontját kivonatban nekem megküldeni szíves volt.

Jóleső örömmel vettem tudomásul, hogy „kész a római katolikus testvérekkel együtt menetelni a nemzetépítés nagy missziója területén”, amit az egyidőbeni harangoztatással is kifejezésre kíván juttatni. A magam részéről erre csak azt válaszolhatom, hogy Pécs városának római katolikus társadalma, felelős vezetőivel együtt, ugyanilyen megértő készséggel fogad minden feléje nyújtott kezét, amely az Isten dicsőségét és a boldogabb magyar jövőndőt vele egyetértésben kívánja munkálni. Ahhoz az imához, amelyet a nándorfehérvári diadal emlékére elrendelt déli harangszóra évszázadok óta mondanak, szíves örömmel csatoljuk most magyar szívünk háláját erdélyi testvéreink egy részének felszabadulásáért. Fogadja Nagytiszteletű Esperes Úr, igaz tiszteletem kifejezését. Pécs, 1940. október 23. Virág Ferenc s. k., pécsi püspök

A pécsi harangok ezért szólnak egyidőben és emlékeztetnek arra, hogy szíveinknek mindig össze kell dobbanniok.

Harmadik kérdésünk: mit jelentett a pécsi egyház ötven esztendeje Baranyára nézve? Valamikor, 37 esztendővel ezelőtt Szabó Aladár dr., még mint theol. professzor mondta pécsi látogatása alkalmával: „Ha valamikor hatalmas, virágzó egyház lesz Pécsen, — egész Baranya meggyógyul.” Tudjuk, hogy még nem tartunk itt, sőt messze vagyunk ettől. Ennek — többek között — az az oka, hogy Pécsen állandóan változik a gyülekezet a folytonos el és beköltözések következtében. Egyházi életünk árnyéka ez a tény, melynek láttára csak az a gondolat vigasztal, hogy sokan *visznek* is innét az egyházi élet áldásából. Baranyába is visznek. Sokat vittek eddig is. Pécsen a lefolyt ötven esztendő alatt sokféle konferencia volt. Ezek áldásaiból Baranyának is bőséges rész jutott, mert konferenciáink résztvevőinek zöme Baranyából került ki. Míg a pécsi egyház lelkipásztora az egyházmegye esperese volt, 1928-tól 1940. év végéig: tizenkét esztendőig Pécs volt Baranya egyházi életének középpontja, miből következőleg az egyházmegye lelkészei, tanítói, gondnokai és gyülekezetének tagjai is nagyobb számmal fordultak meg itt. A pécsi leánynevelő intézet növendékeinek nagy részét ugyancsak Baranya adja és ha egyházmegyei tulajdon is ez az iskola, — a pécsi egyház lelkészi kara bizonyosságtételei szólnak a növendékekhez a hétköznapi reggeli áhitatokon, vasárnapi istentiszteleteken; a hitoktatás is a pécsi egyház hatását jelenti. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy Pécs a református hívek lélekszámánál fogva is, kezdettől fogva, legnagyobb gyülekezete volt az egyházmegyének, melynek intenzív egyházi élete, lelkészeinek a vidéki gyülekezetekben gyakran hangzó bizonyosságtétele ismét a pécsi egyház hatása volt, melyre gondolva, nagy jelentőséggel bír az a tény is, hogy a pécsi lelkipásztor — esperességének tizenkét esztendeje alatt, négyszer predikálta végig az egyházmegyét. Minél erőteljesebb egyházi élet lesz itt, annál nagyobb lesz az egész Baranyára gyakorolt hatás, annak sebei gyógyulására. Adja Isten, hogy minél nyilvánvalóbban így legyen!

Végül: mit jelentett gyülekezetünk ötvenéves munkája egyetemes református egyházunkra nézve? Pécs az egyetemes egyháznak egyik vára, egyik erőteljes reprezentánsa. Az itt folyó gyülekezeti élet hangos bizonyosságtétel ebben a nagy katolikus püspöki városban, melyben rólunk az egészre következtetnek. Mindig tudnunk kell, hogy sok szem néz reánk és a mi munkánk hűsége, a mi igehirdetésünk hitvallásszerűsége, a különböző esetekben a mi állásfoglalásunk komoly reformátussága, az egész magyar református egyháznak becsülését és méltó tiszteletét biztosítja. Azáltal, hogy a magyar értelmiségnek jelentős része kerül ki

városunk nagy számú tanintézetéből, a mi vallásoktatásunk evangéliumi ereje, igaz reformátussága az ország különböző gyülekezeteinek juttat egyháztagokat, kik egész életükön magukon hordják a pécsi vallásos nevelés vonásait. Végül az egyetemes református egyházra nézve is nagy nyereség, ha minél többen költöznek el innét újjászületett szívvel és megtért lélekkel. Isten tudja egyedül, hogy kik legyenek az övéi, de boldog reménységgel hisszük, hogy csak az utolsó 35—40 esztendő lelki gyümölcstermésére gondoljunk, Isten Pécsről több gyülekezetnek adott Krisztussal élő közösségben élő lelkeket, kik Pécsre, mint lelki szülőföldjükre gondolnak a távolból is. Az bizonyos, hogy ebből az áldásból az ige munkásai semmit sem könyvelhetnek el a maguk számlája javára, mert bár az egyik plántált, a másik öntözött — csak kötelességet teljesítettek — de Isten adta a növekedést. „Azért sem aki plántál, nem valami, sem aki öntöz; hanem a növekedést adó Isten” (I Kor 3:7.) Egyedül Istené a dicsőség!

FELADATOK ÉS TERVEK

Egyházi életünkben megállás nem lehet. Az ötvenéves fordulónál újabb feladatok szorogatnak bennünket:

Legelső feladatunk a női munka számára megfelelő terem építése, melyet a nők kellőleg berendezhetnek, ahol úgy az asszonyok, mint a leányok munkája otthont talál.

Sürgős szükségét látjuk annak, hogy városunk másik részén, valahol a budai külváros egyik alkalmas pontján, egyelőre gyülekezeti termünk, később templomunk legyen. A kettős istentiszteletek rendje csak addig maradna meg Ferenc József úton levő templomunkban, míg Isten ezzel a — hovatovább mindjobban nélkülözhetetlen — újabb gyülekező helyünkkel meg nem ajándékoz bennünket.

Másik sürgős feladat: református fiúinternátus létesítése, mihelyt a viszonyok normalítása ezt megengedi. Szeretetotthonunkat fokozatosan leányárvaházzá kell átszerveznünk.

A nőszövetség testvéralakulataképpen mielőbb meg kell alakítanunk a férfiszövetséget, melynek minden magyar református gyülekezetben ki kell épülnie, hogy egy nagy összefogó szervben nyerjen országos alakulatot.

Ha a legközelebbi tíz esztendő alatt csak ezekből a tervek közül lenne is valóság, a pécsi egyház fennállásának hatvanéves fordulóján lesz miért hálát adniok az ünneplőknek, hogy újabb tárgyakat adjon könyörgéseiknek az égre tekintő lelkek felülről fogadott látássorozata. Természetesen sok minden egyebet is meg fog adni a kegyelemben gazdag Isten soha meg nem érdemelt szeretete, amikre most gondolni sem tudunk és merünk, ahogyan megadott a múltban.

Végül tartsuk szem előtt az igének ezt a sokat mondó ki-jelentését, melyet nemcsak a Rákócziak címere emelt ki a Bibliából: „Annakokáért tehát nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róma 9:16.)

NEVEZETESEBB MOZZANATOK EGYHÁZUNK FEJLŐDÉSÉNEK TÖRTÉNETÉBEN

1904-ben új helyiséget kapott a lelkészi hivatal a Rákóczi-út 10. sz. ház középső lakásában.

1905—6. években már nem fért el az ünnepi gyülekezet a kicsiny imateremben; az ideiglenesen városi közgyűlési teremmé alakított községi polgári leányiskolai tornateremben tartottuk meg ünnepi istentiszteleteinket.

1907. április 30-tól a pécsi Jótékony Nőegylet nagytermében tartottuk vasárnapi és ünnepi istentiszteleteinket templomunk megnyitásáig.

1907. évben öntettük első harangjainkat, melyeket Novotny Antal temesvári harangöntő készített: a legnagyobb 254 kg, a középső 175 és fél kg, a legkisebb 85 kg súlyú volt. A-moll-ban zengtek harangjaink, melyek közül az 1914—18-as világháborúban a két nagyobbat hadi célokra elszállíttatta a katonai hadvezetőség. A legkisebb harang megmaradt és most is hallatja hangját.

Templomunk padjait Keil Ferenc pécsi asztalosmester készítette; az ő tehetségét dícséri a tölgyfából készült díszes szószék és úrasztala is.

Orgonánkat Angster József és Fia pécsi orgonagyára szállította.

Templomunk fűtéséről az 1909. évi aug. 27-i presbiteri ülés határozata gondoskodott. 556.33 K felszerelési költséggel 2 drb, egyenként 1000—1000 m³ fűtőképességű és egyenként 300—300 K-ba kerülő légszszekályhát állíttatván be templomunkba.

Cseh Galamb Gyula, Baranyavármegye nyug. főpénztárosa, a pécsi református egyház tb. főgondnoka 1910-ben alapítványt tett: 1000 korona értékű, 4 %-kal kamatozó koronajáradékkötvénye mellett 900 K készpénzt azzal a rendelkezéssel adott, hogy a tőke addig kamatoztatandó, míg 100.000 K-ra nem emelkedik. A takarékbetétek és hadikölcsönök értékének tönkremenetele következtében mindössze 131 P-s összegre rúg a Cseh Galamb-féle alapítvány mai értéke.

1913-tól kezdődőleg nevez ki a miniszter az államosított népiskolához olyan tanítót, aki a kántori tisztet is betöltheti egyházunknál. Piger Zoltán volt első ilyen kántorunk. Utóda Angyal Sándor volt, utána Fónod Gyulát nevezte ki a miniszter.

1918-ban jutottunk élvezetébe a Berczeli István és Eszter nevét viselő alapítványunknak, melyet Vajda Bálint nyug. postatávirda főfelügyelő, presbiterünk tanácsa alapján pécsi egyházunk kedves tagja: Berczeli Eszter hagyományozott az 1915 esztendőben elhunyt fivére: Berczeli István nyug. kataszteri hivatali főnök és saját neve alatt egyházunknak. Az alapítólevél értelmében a gyülekezet mindenkori lelkipásztora haszonélvezi a Makár hegyen lévő, 11. sz. 1.200 négyszögöl nagyságú szőlőt, melynek két szobából, konyhából és pincéből álló préháza is van. Ezen kívül a Szigeti-országút 72. sz. alatti ház képezte a hagyatékként állományát, 12.000 K értékű hadikölcsönkötvényekkel, 4500 K készpénzzel egyben. Ezt a házat kénytelenek voltunk eladni, mert fenntartási költségei az alapítvány állagát fenyegették. Ennek az alapítványnak tőkéjét fektettük be, mint értékálló ingatlanba, az alapítók nevére elnevezett egyházi szárnyépületünkbe az 1937. évben 9896 P összegben.

1921-ben özv. Miron Béláné konfirm. emlék biblia-alapítványt tett.

1922-ben szerveztük meg az egyházközségi pénztárosi állást.

1924-ben kezdtük el a rendőrlégénység lelki oktatását.

1924-ben új toronycsillagot szereltettünk fel templomunkra. Opaterny Flóris pozsonyi műépítész volt szíves kérésünkre megküldeni a pozsonyi református templom csillagának rajzát, melynek alapján Csukás Zoltán pécsi bádogosmester, egyházunk tagja, díjmentesen készítette el horganylemezből a csillagot, aminek aranyoztatási és folszereltetési költsége 4,279.332 K-ba került.

1925-ben kezdtük megajándékozni a házasulókat Bibliával.

1925-ben templomunkban a légszszelvilágítást beszüntetve, vilamoslámpákat szereltettünk be, 17,500.000 K költséggel.

Molnár Endre nyug. hercegi uradalmi építész, egyházunk presbitere 1925-ben a következő sorokat intézte egyházunk presbitériumához: „Az a hálás szeretet, mely engem az én pécsi református egyházamhoz csatol, arra indít, hogy szerény anyagi tehetségemhez képest hozzájáruljak én is egyházam belmissziói munkáinak támogatásához. Őszintén megvallom, mindig szerettem egyházamat, de mióta Jézus Krisztus evangéliumát megismertem, mióta Isten ígését rendszeresen olvasom és ennek indítása mellett imádkozom, azóta igazán boldogan vallo magamat református keresztyénnek. Csekélységemet az a komoly belmissziói munka juttatta ide, mely egyházamban folyik. Bár már kora ifjúságomban eljutottam volna erre az öntudatos református keresztyénségre! Forró vágyam, hogy a pécsi egyháznak lelkes belmissziói munkássága egyre nagyobb eredményekkel folyjon. Ennek támogatására ezennel felajánlok a Beszkárt részvényeiből 50 darabot, melyeket idemellékelek, és pedig a következő sorszámokat: —————

E részvények kamatai és más esetleges hozadéakai, míg alulírott és nőm élünk, nekünk szolgáltatandók ki ————— halálunk után pedig mint: „Molnár Endre nyug. hercegi uradalmi építész, a pécsi ref. egyház műszaki tanácsosa alapítványa“ címen kezelendő, a presbitérium belátása szerint használandók fel annak jövedelmei a belmisszió céljaira. Legyen e részvények jövedelme is előmozdítója annak, hogy minél több névleges református ember legyen öntudatos keresztyénné“.

Bonczföldi Boncz Ferenc és neje: Ihászi Horváth Etelka 1924-ben 14,043.000 K készpénzt hagyományoztak azzal a rendeltetéssel, hogy ez összeg fele a megépítendő gyülekezeti ház alapjának gyarapítására fordítandó, másik fele pedig szolgáljon a megépítendő gyülekezeti ház fenntartási költségeinek fedezésére. Az alapítvány állaga jelenleg: 627 P. A hagyományozást Boncz Ferenc özvegye eszközölte azzal, hogy az alapítvány viselje boldogult férjének nevét is. Ennek az alapítványnak ilyen értelmű létrejöttelét Malmos Győző presbiterünk munkálta, ki 22 évig volt egyházunk nagy buzgóságú egyházi elöljárója. Azok közé tartozott, kik mindig az első sorban küzdöttek a gyülekezet és ennek tagjai lelki javáért. Míg egészségi állapota engedte, igehirdető presbiterünk közé tartozott, nem válogatva a missziói munkák nemeiben, ott volt mindenütt, hol dolgozni, lelkesíteni kellett. Pécsről a múlt év végén Budapestre történt távozása nagy vesztesége egyházunknak.

1926-ban az Országos Földbirtokrendező Bíróság határozatából 17 katasztrális hold és 1168 négyszögöl ingatlant nyert egyházunk közvetlen az üszögi szénmosótelep szomszédságában. Ezt az ingatlant az üszögi Grosz-féle uradalomból hasította le az O. F. B. határozata. Az ingatlan eredeti tulajdonosával történt egyességi alapon, igen kedvező feltételek mellett kaptunk 2

katasztrális h. 932 négyszögöl nagyságú szántóföldet. Így 20 katasztrális hold nagyságú földbirtoka van egyházunknak, mely 52 esztendő alatt nyer letörlesztést.

1927-ben készült el új gyülekezeti házunk 29.672.08 P költséggel. Erre a hívek 25.000 P-t adtak össze, míg a kultuszkormány 2000 P-vel járult az építkezéshez.

1929-ben új harangokat öntettünk 4.000 P költséggel. A nagyobbik súlya 410.5 kg., a kisebbik 234 kg. A harangokat Szlezák László budapesti harangöntő cég szállította.

1929-ben kezdtük el a gyárvárosi hívek lelki gondozását, először a felsővámházutcai iskolában, majd a fémipari szakiskolában, végre a gyárvárosi állami elemi iskolában tartva istentiszteleteinket.

1929-ben kezdtük el a bábánövendékek lelki oktatását.

1929-ben szereltük fel orgonánkat villamos fújtatóval mintegy 700 P költséggel.

1930-ban 900 P értékű villamos vetítógépet szereztünk.

1930-ban létesült a budai külvárosi református imáterem alapja néhai Nyáry Pálné adományából.

1930-ban nyílt meg városunkban az egyházmegye tulajdonát képező református polgári leányiskola és annak épületében a Missziós Bazár. Bár nem pécsi egyházunk tulajdonai, de a mi egyházi életünkre is kiható jelentős esemény.

1931-ben 2.000 P költséggel diakonissza-lakást építettünk.

1933-ban 14 drb különkelyhecskét szereztünk presbiteriumunk határozatából, hogy lehetővé tegyünk a szent vacsorával való élést azok részére is, kik a közös kehely használatától egészségi okokból tartózkodtak.

1931-ben készítettük el először a templomi rendet, melyet mult esztendő végén megújítva ajánlottunk a hívek figyelmébe.

1931-ben kezdődött meg kapcsolatunk a testvér evangélikus egyházzal, Takó István lelkipásztor beiktatása után, mely idő óta közösen tartjuk reformációi ünnepélyeinket és számos alkalommal adtuk kölcsönösen kifejezését összetartozandóságunknak.

Varga Nagy István tb. főgondnok 1933-ban 1000 P-t adományozott egyházunknak, mely összeget lelkészünk új szárnya felépítési költségéhez csatoltuk azzal, hogy a lelkési hivatal belső szobája Varga Nagy István szobának neveztesse el.

1933-ban a temetőben szereltettük fel 212 kg-os acélharangunkat; a pécsi róm. kat. egyházközségtől, az evangélikus testvéregyházzal összefogva vásároltuk meg 400 P-ért azt a haranglábat, mely a temetői kápolna használatbavétele után az eredeti tulajdonosra nézve feleslegessé vált és amelyre az acélharangot felszereltettük. Így a pécsi temetőben a protestáns halottak és testvéri szeretetből a görög keletiek temetése alkalmával ezzel a haranggal harangoznak.

1932-ben jött létre Kiss Zoltán tanár lelkes és önzetlen munkássága eredményeképpen a pécsi református egyház Sztárai ének-kara, mely 3 éven át sok áldással működött és bár a karmester lelkesen kitartott, a tagok buzgósága elernyedtt és feloszlani volt kénytelen.

1927-ben hagyta jóvá a miniszter a Regnum Christiánus Egyesület alapszabályait, de az egyesület már 1922-ben megkezdte munkáját.

1932-ben emlékezik meg egyházi lapunk Gulyás József nyug. városi altiszt hagyatékáról: 300 P-t hagyományozott egyházunknak, melyet a diakonissza-lakás építéséből fennmaradt adósság törlesztésére fordítottunk.

1935 március 28-án szerveztük meg a Pető László által már 1928 óta betöltött hitoktatótanítói állást.

1935-ben dr. Kenessey Aladár főgondnok és azóta már Istenben megboldogult hitvese: Szántó Ilonka 5000 P-t adományoztak egyházunknak azzal, hogy ez összeg kamatai őket illessék halálukig, azután pedig minden korlátozástól menten válják az egyházunk tulajdonává.

1936 novemberében özv. Cseh Józsefné, a Regnum Christiánnum egyesület elnöke, új úrasztali és szószék terítőt ajándékoz egyházunknak. Ezt megelőzőleg Majtán Andrásné fehér úrasztali és szószékterítőt adott. Thúry Józsefné 1931-ben gyülekezeti termünknek adott új úrasztali terítőt.

1937-ben építettük meg lelkészlakunk új szárnyát: a Berczeli István és Eszter nevét viselő alapítványi házat, melyben a lelkési és pénztári hivatalok helységei és a segédlelkészlakás, az alagsorban pedig az ifjúsági termék foglalnak helyet.

1938. évben gyülekezeti termünk kiegészítésül színpadot építettünk, a gyülekezeti ház megfelelő átalakításával.

Özv. Darányi Áronné az 1940. évben bekövetkezett halála előtt tett végrendeletében 5000 P-t hagyományozott pécsi egyházunknak. Azok közé tartozott ő is, kiknek lelkében Isten csendben dolgozott, és az Úr iránti hálás szíve arra indította, hogy ne feledkezzen el egyházáról, melynek nőegyesületére hagyományozta összes ingóságait.

1940-ben Kovács Károly budapesti mázolómester és presbiter ajándékozásából újrafestettük templomi padjainkat. Így megoldást nyert ez az évek óta nagy gondot okozó kérdés: mi módon szüntessük meg templomi padjaink festésének annyi kárt okozott ragados voltát. Kovács Károly 300 P értékű ajándékozása alapján végrehajtott munkának sikere feleslegessé tette keményfából készült templomi padok beszerzése érdekében kezdett akciónkat.

AZ IFJÚSÁG A GYÜLEKEZET ÉLETÉBEN.

Irta: Dizseri Sándor hitoktató lelkész.

Teljes meggyőződéssel jelentem ki, hogy az ifjúság van annyira fontos tényező a gyülekezeti életben, mint a felnőttek társasága. Nem úgy, mint adófizető egyháztag, nem úgy, mint presbiter, nem érett bölcsesége, élettapasztalata által, hanem egyszerűen azért, mert az ifjúság a virág, amelyből termés lesz, az ifjúság a jövő, amely nélkül sem a multnak, sem a jelennek nincs célja és értelme. Az ifjúság azáltal, hogy „ifjúság” — fontos és drága. Ezt ismerte fel a zsoltáráró, amikor a 144. zsoltár 12. versében így szól az ifjúságról: „...Ifjaink olyanok legyenek, mint a plánták, s leányaink, mint a templom mintájára kifaragott oszlopok”. Az Ige drágának tartja az ifjúságot, éppen ezért drágának kell tartania az Ige gyülekezetének is. A gyülekezeti élet egyik mélység- és értékmérője feltétlenül az, hogy a gyülekezet miként tekint az ifjúságra. Úgy-e, mint elhanyagolható semmiségre, vagy mint a jövő Istentől adott zálogára? Ha úgy néz rájuk, mint elhanyagolható semmiségre, akkor nem is szeretheti őket, akkor nem is érezheti értük azt a felelősséget, amit Isten a számonkérés terhével a gyülekezetre reárótt elsősorban az ifjúságban, akkor a gyülekezet nem neveli a fiatal csemetét, hanem csak az öreg törzset öntözgeti. Ha pedig a jövő zálogát látja a gyülekezet az ifjúságban, akkor Isten ajándékának is tartja,

amit nagyon meg kell becsülni, amit gondolni kell féltékeny szeretettel, akkor nagyon komolyan felteszi a kérdést: vajjon a jövődő van-e a múltért és jelenért, vagy a múlt és a jelen a jövődőért? Nem úgy van-e, hogy a múlt és jelen adja meg a jövődő alapját, hogy a multnak és jelennek *kell* hordozni a jövődő drága terhét?

Tévednek, akik úgy gondolják, hogy az ifjúság így-úgy elintézhető és hogy az ifjúság egyedüli magatartása a haptákban-állás. Bizonyos, hogy az ifjúságnak egyik legfontosabb és legvonzóbb vonása — ha megvan — az engedelmesség és szerénység és az az ifjúság, amelyben ezek nincsenek meg, torz, hibás, beteg. De nekünk, felnőtteknek viszont azt kell jól megjegyeznünk, hogy az alakulófélben lévő fiatal lélek minden benyomásra érzékeny és megérzi: szeretik-e, vagy nem, *otthon* van-e a gyülekezetben, vagy *idegen* helyen él, ahol nem számít. Megérzik egyformán, akár diák, akár iparos- és kereskedőtanonc, akár szellemi pályára készül, akár a testi munka terhét hordozza. És ha megérzi, lelkeben visszahatás is támad, és ez a visszahatás a gyülekezet ítélete vagy jutalma.

Természetesen sok bántó jelenség tapasztalható körükben, de hiszen senki sem születik szentnek. Szentnek csak „újjászületik” az, aki újjászületik, mégpedig Isten Lelkétől. Sok ízetlenség bánthatja a felnőttek szemét, de hiszen senki sem születik lengő szakállal vagy főkötővel. Éppen abban van a gyülekezet felelősségterhes kötelessége, hogy kebelében az ifjú és leány „gyarapodjék bölcsességben és testének állapotjában, és az Isten és emberek előtt való kedvességben”. (Lukács 2:52.)

A pécsi gyülekezet mindig komolyan vette a hitoktatás szent ügyét és tudott otthon lenni a fiatalság számára. Alig lehet fel-emelőbb látvány, mint verőfényes vasárnap délelőttökön a kilencórás istentiszteleten együtt látni az ifjúságot, amint a felnőttek, mint valami élő keret, veszik körül őket. Ez az istentisztelet elsősorban az övék. Azért is ülnek, — nem a kórusban — hanem lenni, a felnőttek helyén. Hadd érezzék, hogy otthon vannak. A kegyelem asztala körül a felnőttekkel egysorban telepedhetnek le. Nem a mórzsát kapják, a kenyeret vehetik. Szép, nagy tábor ez. Ha a vidékieket is számítjuk, 360 körül van az átlagos számuk. Ennyi plánta a gyülekezet lelki kertjében! Ó, ha mind az Úr Jézus tanítványává növekedhetnének fel! De a levegőbeli hatalmasságok, a világ fejedelme, a bűn siet rombolni, hervasztani. Állandóan ott ólálkodik a szentek-szentje körül és sugdos: „Ne vedd komolyan, amit hallasz!” Bevallom, nem is merném vállalni a hitoktatás nagy felelősséggel járó szent terhét, ha nem tudnám, hogy „többen vannak mellettünk, mint ellenünk” és ha nem tudnám: „tied az ügy, ó Jézusunk!”

A hitoktatás nehéz munka. A hittanóra nemcsak *tanóra*, hanem a *hitnek órája* is, amelyben úgy kell tanítani, hogy az a tanítás ugyanakkor evangelizálás is legyen, Krisztushoz vezetés. Jaj, ha csak „tan“-t adunk, de nem mutatunk reá az örök ifjúság örök királyára, Jézusra és a Benne való hit szükségességére. De hát bírja-e ezt a gyarló, máshoz hasonlóan erőtlén ember, a hitoktató, ha nem imádkoznak érette testvéri szívek? És vajjon imádkoznak-e? Sok mindenért hangzanak az imádságok, szép ügyért, szent ügyért, aztán önmagunkért, hazáért, de tény, szomorú tény az, hogy országszerte nem hangzanak imádságok a hitoktatásért, és általában az ifjúságért. Sok eredménytelenségnek oka ez és annak is, hogy sok ifjúsági munka külön életet él magában a gyülekezet kebelében, külön imádságokkal, külön célokért. Az imádság az a lelki kötőanyag, ami nélkül szerves összetartozás a gyülekezeti életben lehetetlen.

Azt kell még röviden megemlítenem, hogy a fiatalság között milyen munkák folynak a hitoktatáson kívül. Bibliakörök. Ebben áldott munkatársam a hitvesem, továbbá a Nőnevelő Intézet igazgatónője és internátusi felügyelőnője. Állandóan törekszem arra is, hogy a nagyobb és hívő lelkű diákság önálló lelki közösségben gyülekezzen és a kisebbeknek szolgáljon. Nagy fontosságú a K. I. E. munka, amelyben iparos, kereskedő ifjak tömörülnek, de vannak egyetemi hallgatók, fiatal magántisztviselők, diákok is soraikban. Itt is a cél: Az ifjúság legyen Jézusé! És ha Jézusé, akkor a haza, a becsület, a derékség fiai is lesznek. Komoly és istenáldotta munka az ifj. C. E. szövetség is, mely a felnőttek C. E. szövetsége mellett törekszik Isten országának az ifjúság között való terjesztésére. A gyülekezet vezető lelkészének régi elve, hogy minden ifjú ahhoz az ifjúsági csoporthoz tartozhassék, amelyhez leginkább vonzódik. „Mindenképpen megtartani őket!” Ez a vezető elv.

Mindezek pedig csak úgy lehetségesek, ha Krisztusért, Krisztussal, az Ő egyházán belül, egyedül Isten dicsőségére munkálkodunk.

Atyámiai, imádkozzatok az ifjúságért és érettünk is!

A PÉCSI REFORMÁTUS EGYHÁZ PRESBITÉRIUMA A GYÜLEKEZET FENNÁLLÁSÁNAK JUBILEUMI ÉVÉBEN :

Lelkipásztor: nyáregyházi Nyáry Pál tb. esperes.

Főgondnok: Dr. Varga Károly ítélőtáblai bíró.

Tb. főgondnok: Dr. Kenessey Aladár nyug. kórházi szemész-főorvos.

Vallásoktató lelkész: Dizseri Sándor.

Segédlelkész: Mátyoki Sándor.

Vallásoktató tanító: Pető László.

Gondnok: Makkai Miklós, a Hazai biztosítóintézet főnöke.

Alapítványi felügyelő: Fejér Győző bankfőnök helyettes.

Presbiterek: Ángyán János dr. egyetemi ny. r. tanár, Barankay Lajos dr. egyetemi m. tanár, felsőkereskedelmi isk. c. igazgató, Barla Szabó Jenő dr. egyetemi m. tanár, az állami gyermekmenhely igazgatófőorvosa, Békássy Ferenc, a Mecsek Egyesület dömörkapú menedékházának vendéglőse, Bittó Károly mázoló-mester, Csete Lajos, az egyházmegyei könyvkereskedés cégvezetője, Fejér Győző bankfőnök helyettes, Fekete Sándor nyug. tanító, Fekete Zoltán nyug. máv. főtanácsos, Fónod Gyula állami népiskolai tanító, Frankó Zoltán dr. ügyvéd, az ügyvédi kamara főtítkára, Gősfay Sándor állampénztári főtanácsos, Gyúró Béla dr. pénzügyi tanácsos, Kander István mérnök, a pécsi egyház műszaki tanácsosa, Katona János dohánygyári alkalmazott, Kiss Zoltán városi polgári iskolai tanár, a Pécsi Dalárda alelnöke, Kenessey Aladár dr., a pécsi városi közkórház nyug. főorvosa, egyhm. tanácsbíró, Konkoly Thege Dezső kereskedő, Kocsis Ferenc máv. munkás, Kozma György máv. altiszt, Kovács Pál nyug. községi főjegyző, Lénárt Ernő hentes és mészáros mester, Makkai Miklós, a Hazai biztosító főnöke, Molnár József magánzó, háztulajdonos, Morvay Ferenc nyug. községi főjegyző, egyházmegyei tanácsbíró, Nagy János, a Vadászkürt szálló tulajdonosa, Pinkóczy Károly fodrázmester, Severa Oszkár nyug. máv. műszaki tanácsos, Somogyi János egyetemi gazdasági hivatali raktár-

nok, Sulyok Lóránt dr. kir. járásbíró, Szabó József nyug. máv. főkalausz, kereskedő, Varga Károly dr. ítélőtáblai bíró, az egyházmegye ügyésze.

Pótpresbíterek: B. Tóth Antal egyházmegyei tanácsbíró, nyug. igazgató tanító, Róth Pál, az Első Pécsi Bőrgyár cégvezetője, Tóth Géza kir. műszaki tanácsos.

*

Az egyház gazdasági hivatalának főnöke: Makkai Miklós gondnok. Egyházi pénztárnok és adókezelő: Dizmacsek Jolán. Pénztári hivatali alkalmazottak: Ambrus Ferencné, Nagy Emma.

Egyházfi: Tóth István máv. munkás, *házmester:* Kocsis Ferenc máv. fűtőházi munkás.

PRESBITEREINK A LEFOLYT ÖTVEN ÉV ALATT:

Rásky Mihály, Irinyi Sándor, Vécsey István, Dr. Kereky Mihály, Váry Gyula, Várady Ferenc, Baross Kálmán, Mihajlovics György, Imre Sándor, Szikszay János, Cziglányi Béla, Szász Gyula, Dr. Tolnai Antal, Maksay Zsigmond, Gyenes Klétus, Csukás Zoltán, Vágó János, Hardi Sándor, Kálmándy Lajos, Boncz Ferenc, Varga Nagy István, Rauch János, Törő Imre, Dr. Forgon Lajos, Dr. Müller János, Halász Géza, Dr. Rásky Béla, Dr. Dobi Imre, Horváth István, Finkey Pál, Miklóssy Géza, Dr. Doktor Sándor, Dr. Parragh Antal, Megyeri János, Szabó Ferenc, Berczelly István, Kádár István, ifj. Baka József, Gerth Lajos, Vásárhelyi István, Tarr János, Horváth János, Borbély Gyula, Muraközy László, Szentgyörgyi Béla, Szabon István, Vajda Bálint, Fövenyessy István, Pintér Jenő, Bene Jenő, Bíró József, Csengery István, Halász Béla, Hegedűs János, Horváth József, Kossa Aladár, Kováts Sándor, Lasztóczy Mihály, Malmos Győző, Mészáros Elek, Takáts Albert, Tóth István, dr. Végh István, Bonyhai Lajos, Csipke Ferenc, Várady Géza, Tóth János, Vécsey Géza, Soós Béla, Draskóczy Gábor, Benkő Dezső, Nemes István, Nagy Sándor, Hildebrandt Károly, dr. Halasy Nagy József, Jakab József, Kovách Antal, dr. sasi Nagy Imre, Kondói Kiss Jenő, Thury József, Kovách Lajos, dr. Sebestyén Béla, Petneházy Boldizsár, dr. vitéz Berde Károly, Cseh József, Rózsa Gyula, Almásy Károly, dr. Bary Zsigmond, Szabó András, Rozgonyi László, dr. Bács László, dr. Csépan Elemér. A jelenben szolgáló presbíterek névsora fentebbi kimutatásban található.

PÉCSI EGYHÁZUNK KEBELÉBEN FENNÁLLÓ EGYESÜLETEINK ÉS SZERETETOTTHONUNK.

I. *A pécsi református nők Regnum Christianum Egyesülete.* Alakult 1922-ben. Alapító ügyvezető elnöke: néhai Nyáry Pálné, Csete Erzsébet. Díszelnöke: özv. Cseh Józsefné, ki az egyesületnek első reprezentatív elnöke volt. Az egyesület mai tisztikara: Elnök: özv. vitéz Károly Sándorné, ügyvezető elnök: Nyáry Pálné, Szabó Mária; főtitkár: Péchy Kálmánné; titkár: Dizmacsek Jolán; pénztáros: Neidhart Jánosné, ellenőr: Tóth Jenőné, könyvtáros: Pető Lászné; jegyző: Kotsis Istvánné. Választmányi tagok: dr. Ángyán Jánosné, Borbély Gyuláné, Borbély Ilona, Berend Gézané, özv. Cséplő Jánosné, Csete Lajosné, Dizseri Sándorné, Fejér Győzőné, özv. Finta Zoltánné, Gyurka Sándorné, Kovács Pálné, Lénárt Ernőné, Linnbrunner Mártonné, Mezei Lajosné,

özv. Mihálffy Dénesné, Morvay Ferencné, Nagy Elekné, Nagy Perge Dezsőné, Páldy Gézané, Rauch Jánosné, Somogyi Jánosné, Szabó Józsefné, Szigvárt Béláné, Temesvári Lajosné, dr. Varga Károlyné, özv. Visy Istvánné.

„Nyáry Pálné szeretetotthon.” Nőegyletünk intézménye. Alapítására dr. Nánássy Gézané, sz. Szanathy Aniella dr. tett indítványt 1935. április 10-én, a Regnum Christianum választmányi ülésén. Megállapítást nyert, hogy közadakozásokból már is együtt van 1.500 P, melynek további növelése érdekében mindent megtesznek a nőegyesület tagjai. A lelkes munka eredményeképpen 1938. május első vasárnapján már meg is nyitották a Zombor-utca 10. sz. a. levő szeretetotthont, melyet 7.500 P-ért vásárolt az egyesület.

A szeretetotthon felkarolása érdekében állandóan lelkes munka folyik. Isten kegyelmével mindig összejött a fenntartására szükséges összeg. E jubileumi emlékkönyvünk útján is kérjük a kedves olvasót, hogy gondoljon cselekvő szeretettel erre az egyetlen szeretetintézményünkre, melyet fokozatosan leányárvaházzá akarunk fejleszteni. Jelenleg öt gondozottunk van az otthonban: három idős nő és két leányka. Kívülök még három bejáró kosztosa van a szeretetotthonnak, kiknek felkarolása emberbaráti kötelességünk volt.

II. *Pécsi Református Keresztyén Ifjak Egyesülete.* Alakult 1932-ben. Alapítója és elnöke: Dizseri Sándor. Ifjúsági elnöke: Bosznay Ferenc.

III. *Bethlen Gábor Kör.* Alapítója dr. vitéz Berde Károly egyetemi ny. r. tanár. Alapítási éve: 1932. Tanárelnöke: dr. Angyán János egyetemi ny. r. tanár. Ifjúsági elnök: Szilvássy János szigorló orvos.

IV. *Bethánia Egylet pécsi fiókja.* Alakult 1910-ben. Elnöke: Nyáry Pál. Alelnökei: Nyáry Pálné és Dizseri Sándor. Titkár: Pető László. Pénztáros: Páldy Gézané. Ellenőr: özv. Cséplő Jánosné. Választmányi tagok: özv. Schmorl Bernátné, Csete Lajos, Finta Zoltánné, Dizseri Sándorné, Benkő Dezső, Schmorl Ella, Kiss Józsefné, Kocsis Ferenc, Somogyi Jánosné.

V. „*Árva Bethlen Kata*” leányegyesület. Alakult az 1940. évben. Alapítója Nyáry Pálné, Szabó Mária, az egyesület lelki vezetője. Titkár: Lukács Erzsike diakonissza testvér.

GYÜLEKEZETÜNK JUBILEUMI ESZTENDEJÉBEN KONFIRMÁLT NÖVENDEKEINK:

Biber László, Borda József, Csankó László, Csankó Viktor, Katona Zoltán, Kálmán János, Káta János, Kozma Tibor, Lukács Géza, Mészáros László, Mohai Győző, Nagy Vilmos, Padutsch László, Ranga László, Sandó Sándor, Székely László, Székely Sándor, Szikszay Attila, Szilágyi József, Tarnóczai László, Tihanyváry László, Vajda János,

Berényi Judit, Bodó Irma, Csapó Ilona, Császársz Erzsébet, Császársz Zsuzsanna, Dani Erzsébet, Dizseri Klára, Dóczi Erzsébet, Dömötör Antónia, Gagy Irén, Gergely Ilona, Haraszthi Vilma, Horváth Erzsébet, Horváth Katalin, Horváth Margit, Józán Éva, Kajdi Gabriella, Kondói Kiss Zsuzsanna, Kovács Ilona, Kovács Jolán, Kozma Gabriella, Kövér Mária, Nemes Kövi Ilona, Kulcsár Erzsébet, Magdó Irén, Margit Erzsébet, Mihály Klementin, Nemes Rózsa, Orosz Anna, Ós Ilona, Pandur Klára, Páldy Marianne,

Pálfai Ilona, Pintér Irén, Schilling Julianna, Simon Julianna, Szobi Márta, Tóvári Erzsébet.

MILYEN ALKALMAI VANNAK EGYHÁZUNKBAN AZ ISTEN IGÉJE HALLGATÁSÁNAK:

Vasárnapi istentiszteleteink:

Dél előtt 9-kor: Istentisztelet a templomban.
Dél előtt 9-kor: Gyermekistentisztelet a gyülekezeti házban.
Dél előtt 9-kor: Fogházi istentisztelet.
Dél előtt fél 11-kor: Istentisztelet a templomban.
Dél előtt fél 11-kor: Istentisztelet a kertvárosi elemi iskolában.
Dél előtt fél 11-kor: Istentisztelet a gyárvárosi állami elemi iskolában.
Délután fél 3-kor: Istentisztelet (havonta egyszer) és vasárnapiszkola (minden vasárnap) Pécsbányatelepen.
Délután fél 3-kor: Istentisztelet havonta egyszer Szabolcsbányatelepen.
Délután 3-kor: Fogházi bibliaóra.
Délután 4 órakor: Istentisztelet a templomban.

Összejövetel a hét folyamán:

Hétfő reggel 8-kor: Áhitat a polgári leányiskolában.
Hétfő délután fél 6-tól: Leányegyesületi összejövétel.
Kedden reggel 8-kor: Áhitat a polgári leányiskolában.
Szerdán reggel 8-kor: Áhitat a polgári leányiskolában.
Szerdán délután 6-kor: Gyülekezeti bibliaóra a Kálvin-teremben.
Szerdán este 8 órakor: A KIE összejövetele.
Csütörtökön reggel 8-kor: Áhitat a polgári leányiskolában.
Csütörtökön este 8 órakor: Mecsekalján bibliaóra.
Pénteken reggel 8-kor: Áhitat a polgári leányiskolában.
Pénteken este fél 7-kor: C. E. szövetség összejövetele.
Pénteken este 8-kor: KIE óra.
Szombaton reggel 8 órakor: Áhitat a polgári leányiskolában.

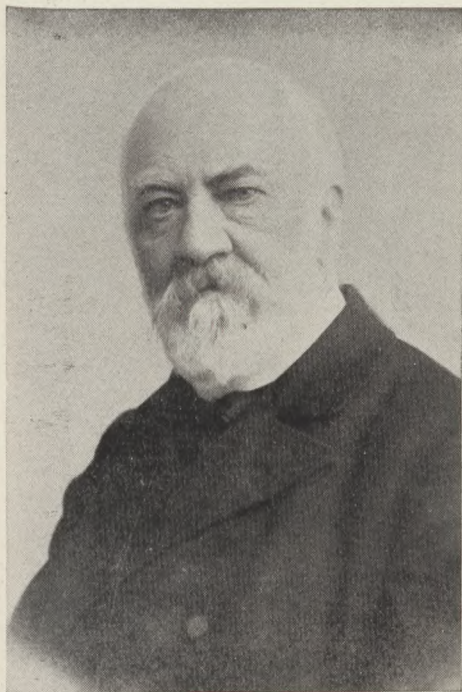
STATISZTIKAI KIMUTATÁSOK:

Gyülekezetünk lélekszáma 1878-ban: 200. — 1891-ben: 800. — 1901-ben: 1460. — 1911-ben: 2173. — 1921-ben: 2400. — 1931-ben: 3761. — 1941. évi adatok még ismeretlenek.
Népmozgalmi adatok 10 évenként: Születtek 1892-ben: 20. — 1902-ben: 20. — 1912: 58. — 1922: 78. — 1932: 85. — 1941: 77.
Házaspárok száma: 1892: 8. — 1902: 7. — 1912: 17. — 1922: 24. — 1932: 23. — 1941: 49.
Halottaink: 1892: 31. — 1902: 28. — 1912: 70. — 1922: 78. — 1932: 70. — 1941: 89.
Vallásitanuló elemi iskolások: 1892: 46. — 1902: 92. — 1912: 164. — 1922: 193. — 1932: 345. — 1942: 362.
Középiskolások: 1892: ?. — 1902: 60. — 1912: 78. — 1922: 158. — 1932: 292. — 1942: 341.
Egyházi adófizető családok száma: 1894: 247. — 1904: 321. — 1914: 755. — 1932: 1784. — 1942: 2396.

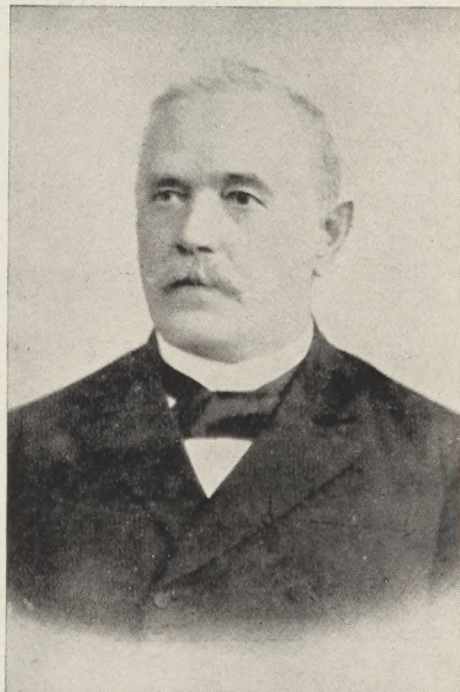

Égyházkerületünk püspökei

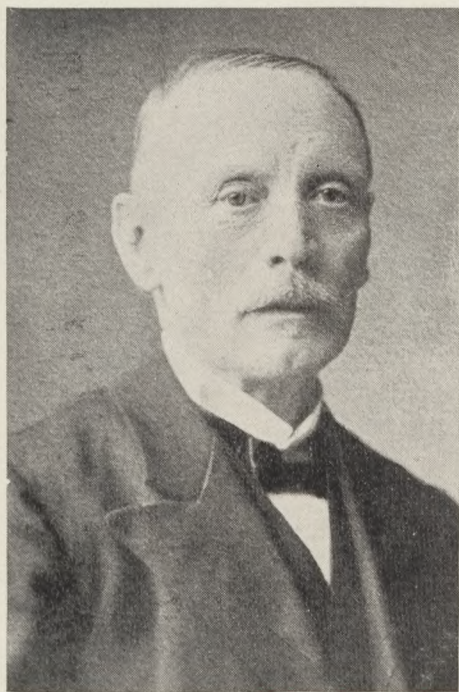
a lefolyt ötven év alatt

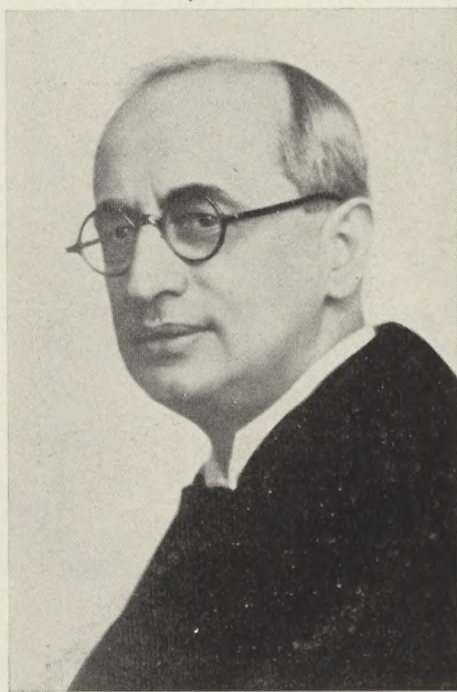
Szász Károly

Baksay Sándor dr.

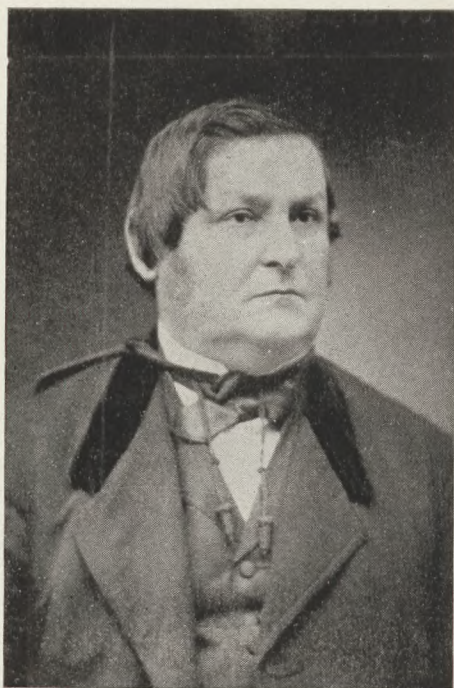

Petri Elek

Ravasz László dr.

Egyházmegyénk esperesei:

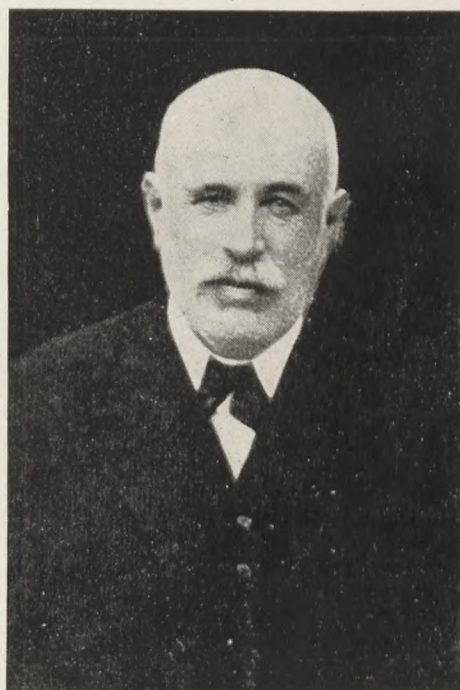
Kovách Antal
terehegyi lelkipásztor 1877—1893.

Dányi Gábor
csányoszlói lelkipásztor 1894—1910.

Nagy Imre
kőrösi lelkipásztor 1911—1923.

Szalay Ferenc
szaporcai lelkipásztor 1924—1927.

Egyházmegyénk esperesei:

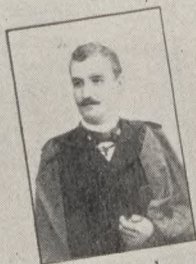

Nyáry Pál
pécsi lelkipásztor 1928—1940.

Halász Imre
gordisai lelkipásztor 1941—napjainkig.

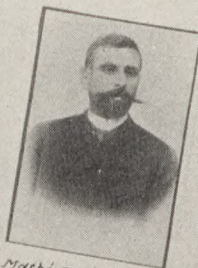
A pécsi református egyház adminisztrátorai az anyósítás ideje előtt 1892 - 1902-ig.

Papp Zsigmond
1892. VI. 12. - 1895. II. 26.

Szabó Károly
1895. III. 27. - 1902. VII. 20.

Matkó Elek
1895. VII. 27. - 1899. IX. 21.

Horváth Antal
1899. IX. 29. - 1901. XI. 8.

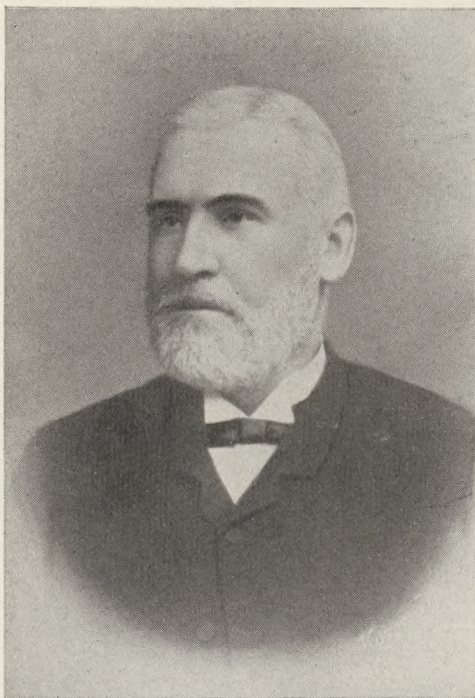

Megyeressy Béla
1901. XI. 9. - 1902. VII. 24.

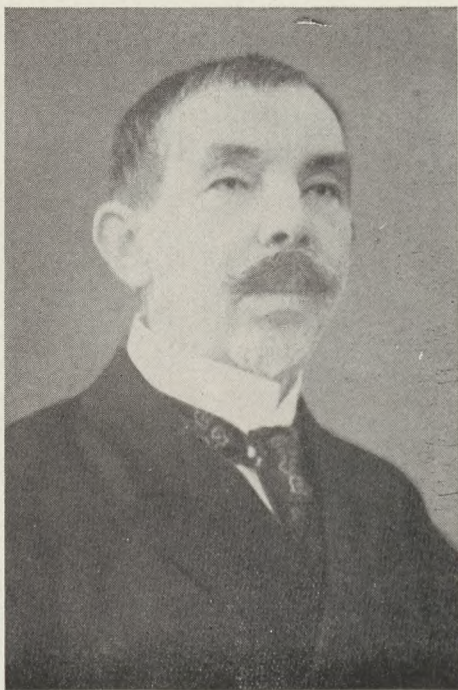

Nyáry Pál
1902. VII. 25. - 1940.

Pécsi egyházunk főgondnokai:

Cseresnyés Sándor
ítélőtáblai tanácselnök 1891—1893.

Varga Nagy István
ítélőtáblai tanácselnök 1898—1919.

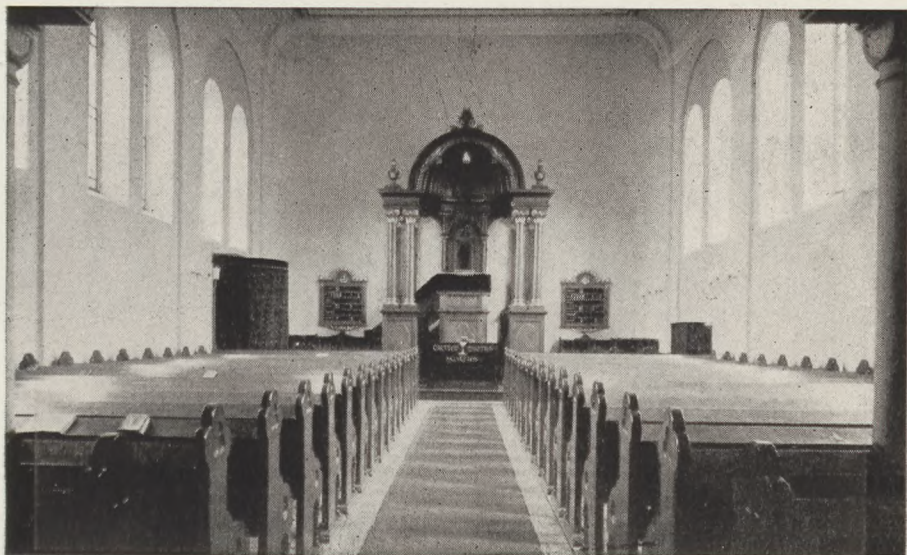

Dr. Kenessey Aladár
nyug. kórházi főorvos 1919—1938.

Dr. Varga Károly
ítélőtáblai bíró 1938—napjainkig.

Templomunk belseje:

Gyülekezeti házunk nagyterme:

Gyülekezeti házunk a felszenteléskor:

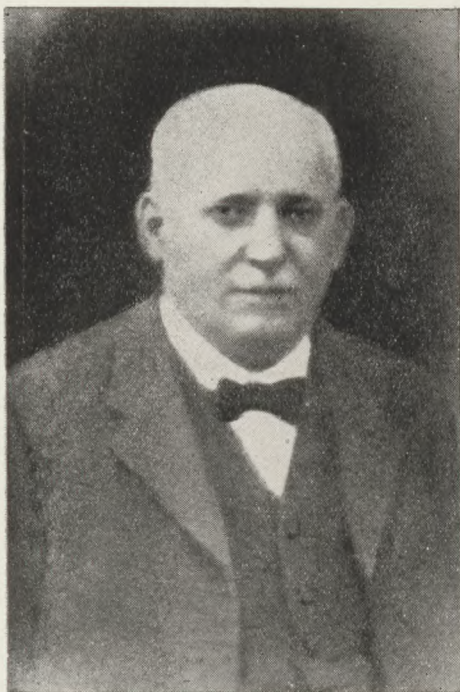
— 1927 —

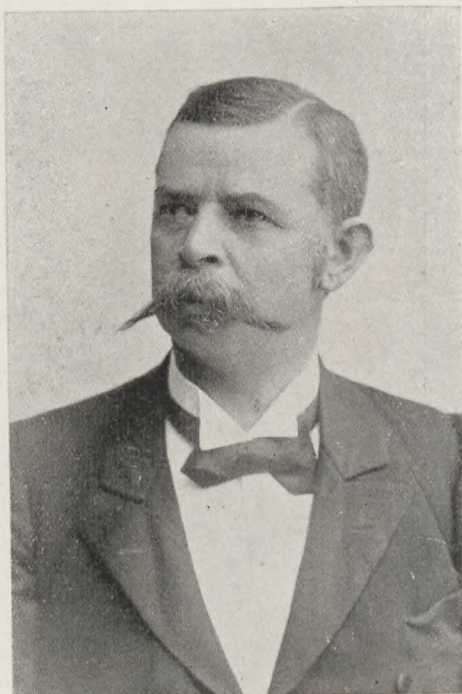
Középen Ravasz László dr. püspök, mellette balról Sallay István és Nyáry Pál. Hármójuk mögött a bejárat falhoz támaszkodik Molnár Endre, mellette Soós Béla. Püspök úrtól jobbra Fekete Zoltán, Fiers Elek, Vásárhelyi István, Varga Nagy István, Dr. Barankay Lajos, Dr. Sasi Nagy Imre, vitéz Csia Sándor dr., Malmos Győző, Takáts Albert, Vécsey Géza: egyházunk örökös tb. gondnoka és más tagjai presbiteriumunknak és az ünneplő gyülekezetnek.

Gyülekezeti házunk tervezője:

Legnagyobb alapítóanyunk nevének egyik hordozója:

Molnár Endre nyug. hercegi uradalmi építész, presbiter.

Berezeli István nyug. kataszteri főfelügyelő. Nővéreinek, ki az alapítványi vagyont hagyományozta, nem maradt reánk képe.

A pécsi református egyház presbiteriuma

I. 1917-ben:

Felső sor balról jobbra: Boncz Ferenc, Gerth Lajos, Tar János, Dr. Kenessey Aladár, Dr. Vaday Viktor, Dr. Parragh Antal, Kovács József, Szentgyörgyi Béla, Horváth István, Vásárhelyi István, Dr. Müller János, Dr. Rásky Béla, Baka József, Fövenyessy István. Alsó sor: Rauch János, Hardy Sándor, Varga Nagy István, Nyáry Pál, Szabon István, Vajda Bálint, Horváth János.

II. 1951-ben:

Felső sor balról jobbra: Kovács Lajos, Katona János, Kocsis Ferenc, Cséte Lajos, Vécsy Géza, Nagy János, Tóth János, Malmos Győző, Nemes István. Középső sor: Fekete Zoltán, Dr. Végh István, Dr. Varga Károly, Dr. Frankó Zoltán, Benkő Dezső, Fintér Jenő, Dizseri Sándor, Takáts Albert, Konkoly Thege Dezső, Pinkőczy Károly, Somogyi János. Alsó sor: Dr. Barankay Lajos, Dr. Sasi Nagy Imre, Thúry József, Dr. Kenessey Aladár, Nyáry Pál, Varga Nagy István, Nagy Sándor, Baka József.

A pécsi református egyház presbiteriuma:

III. 1941-ben

Felső sor balról jobbra: Katona János, Makkai Miklós, Békássy Ferenc, Dr. Barla Szabó Jenő, Bittó Károly, Kander István, Fekete Sándor, Fónod Gyula, Kocsis Ferenc. Középső sor: Lénárt Ernő, Pinkóczy Károly, Dr. Sulyok Loránt, Gósfay Sándor, Pető László, Mányoki Sándor, Dr. Ángván János, Dr. Frankó Zoltán, Fejér Győző, Kiss Zoltán, Somogyi János, Konkoly Thege Dezső. Alsó sor: Dr. Barankay Lajos, Fekete Zoltán, Severa Oszkár, Dr. Varga Károly, Nyáry Pál, Dizseri Sándor, Dr. Kenessey Aladár, Kovács Pál, Nagy János

Egyházunk gondnokai:

lelépő gondnok:

az 1942. év elején

belépett új gondnokunk:

Morvay Ferenc

Makkai Miklós

Lelkészlakunk új szárnya. Épült 1957-ben. „Berceli István és Eszter alapítványi ház” elnevezést hordozza, a bejáratú lépcsőház mellett olvasható márványtábla felirata szerint.

Gyülekezetünk lelkészei és hitoktatói: Lukács Erzsike diakonissza testvér, Pető László vallásoktató tanító, Dizseri Sándor vallásoktató lelkész, Nyáry Pál lelkipásztor, Mányoki Sándor segédlelkész.

néhai Nyáry Pálné,
a pécsi gyülekezet „Erzsike Néni”-je, kiről mint
alapítójáról, a lap alján látható „Nyáry Pálné Sze-
retetotthon”-t nevezte el a Pécsi Református Nők
Regnum Christiánus Egyesülete, mely ezt az
otthont az 1938. év május első napjaiban szentelte
fel a gyülekezet nagy részvétele mellett.

„Erzsike Néni”
a gyermekszövetség
tagjai között.

A Zombor-utca 10. sz.
alatt található:
„Nyáry Pálné
Szeretetotthon.”

Bepillantás a lelkeszi
hivatal helyiségeibe.

A külső a fogadószoba,
a belső a lelkipásztor
irodája.

Gyülekezeti diakonisz-
szánk lakószobája.

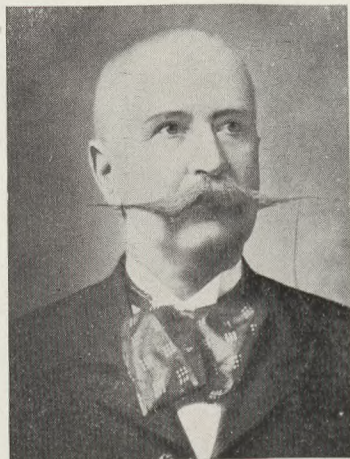
Gazdasági hivatalunk:

Dizmatsek Jolán
egyházközségi adókezelő,
(középen)
Ámbrus Ferencné és
Nagy Emma
pénztári hiv. alkalmazot-
taink.

A Pécsi Református Nők Regnum Christianum Egye-
sületének választmánya :

Felső sor: Dizmatsek Jolán, Szigvárt Béláné, Neidhart János-
né, öz. Cséplő Jánosné, öz. Mihálffy Dénesné, Mezei Lajos-
né, öz. Tóth Jenőné, Páldy Gézáné, öz. Visy Istvánné,
Morvay Ferencné. Alsó sor: Dr. Angyán Jánosné, öz. Cseh
Józsefné, öz. vitéz Károly Sándorné elnök, Nyáry Pál
egyesületi igazgató, Nyáry Pálné ügyvezető elnök, Péchy
Kálmánné főtitkár, öz. Rauch Jánosné, Kovács Pálné
választmányi tagok.

Jakab József presbiter,
háztulajdonos és birtokos.
Gyülekezeti házunk ajándékozója.

Bonez Ferenc és neje, gyülekezetünk egyik
alapítványának adományozói.

